

Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023-2025

Kunnanhallitus 28.11.2022

Kunnanvaltuusto 12.12.2022

vesilahti

Sisällysluettelo

1	Kunnanjohtajan katsaus.....	4
2	Kunnan toimintaympäristö	5
2.1	Väestö ja työllisyys.....	5
3	Kunnan strategia 2022-2025	7
3.1	Strategiset mittarit vuosille 2022-2025.....	8
3.1.1	Huomista kohti rakennettu	8
3.1.2	Yritysten kanssa kasvava	9
3.1.3	Perheiden palveluilla erottuva.....	10
3.1.4	Yleiset mittarit	11
4	Strategisten hankkeiden toimenpiteet.....	12
4.1	Tieto ja osaaminen	13
4.2	Tilat ja yhteydet	13
4.3	Viestintä ja verkostot.....	14
4.4	Energiaomavaraisuus	14
5	Talousarvion ja taloussuunnitelman lähtökohdat.....	15
5.1	Periaatteet lainsäädännössä	15
5.2	Talousarvion rakenne.....	16
5.3	Taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät.....	17
5.3.1	Yleinen taloudellinen tilanne	17
5.3.2	Kuntatalouden tila syksyllä 2022.....	20
5.3.3	Kuntatalous vuonna 2023 ja suunnitelmavuosina	22
5.4	Vesilahden kunnan taloudellinen tilanne.....	26
5.4.1	Kunnan talouden yleiskuva.....	26
5.4.2	Vuoden 2023 talousarvio.....	26
5.4.3	Kunnan henkilöstö.....	28
6	Tuloslaskelma 2023-2025.....	29
6.1	Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023-2025	29
6.2	Sitovuus.....	33
7	Käyttötalousosa vuosille 2023-2025	34
7.1	Tarkastuslautakunta.....	34
7.1.1	Tarkastuslautakunta.....	34

7.2	Kunnanhallitus.....	35
7.2.1	Hallintopalvelut	35
7.3	Sivistyslautakunta	39
7.3.1	Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	39
7.3.2	Vapaa-ajan palvelut.....	42
7.4	Tekninen lautakunta	44
7.4.1	Tekniset palvelut.....	44
7.4.2	Vesi- ja viemärlaitos	46
7.5	Rakennus- ja ympäristölautakunta	48
7.5.1	Rakennusvalvonta, yksityistiet ja ympäristönsuojelu	48
8	Investointiosa.....	51
8.1	Investointisuunnitelma.....	51
8.2	Investointien sitovuustasot	55
8.3	Investointien perustelut.....	55
9	Rahoituslaskelma.....	58
10	Tuloslaskelma.....	59
11	Talousarvion yhdistelmä	60

1

Kunnanjohtajan katsaus

Kunnan talouden suunnitteleminen ei ole tänä vuonna viime vuotuista helpompaa. Olemme palaamassa ns. normaali korkojen aikaan, inflaatio nousee vahvasti ja markkinoiden/ihmisten käyttäytymistä on ehkä vieläkin vaikeampi ennustaa tällä hetkellä. Vesilahden kunnan on jatkossa vielä kovemmalla äänellä julistettava kunnan ainutlaatuisuutta laadukkaiden sivistyspalveluiden ja toimintaympäristön kuntana.

Kunnan talousarvion suunnitteluvuodet ovat hieman ylijäämäisiä vuotta 2025 lukuun ottamatta. Kunnan on jatkossa tehtävä lujasti töitä vuosikatteensa vahvistamiseksi, koska **a)** näen merkittävänä riskinä valtion velkaantumisen ja hyvinvointialueiden vuoden 2023 mahdollisten alijäämäisten tuloksien vaikutukset kuntien valtionosuuksiin ja **b)** kunnan uusi Vesilahdentien Eteläisen osayleiskaavan luonnos saatetaan nähtäville joulukuussa 2022 ja kaavan pitäisi olla lainvoimainen loppuvuonna 2023. Kaavan myötä kunnalle pitäisi syntyä uusi n. 800 ihmisen asuinalue sekä n. 40ha työpaikka-aluetta.

Uuden alueen avaus on Vesilahden kunnan historiassa todella merkittävä. Ensinnäkin sillä mahdollistetaan kirkonkylän taajaman tiivistyminen ja koko kunnan palveluiden kehittyminen palveluiden käyttäjämäärien kasvaessa. Toiseksi Pirkanmaan kehyskunnilta puuttuvat tältä hetkellä isot yhtenäiset työpaikka-/yritysalueet. Kolmanneksi alueen rakentamisen suunnittelua ja rahoitusta on lähdeävä suunnittelemaan jo hyvissä ajoin ensi vuonna. Kaiken suunnittelun on tapahduttava kuntastrategiasta lähtien. Edelleen asukkaiden tarpeita (kiertotalous, omavaraisuus, kierrätys, älykkäät ratkaisut) tulee huomioida aikaisempaa tarkemmin ja ennakoiden ja samalla tulee kyetä vastaamaan myös niihin yrittäjien tarpeisiin, joita kunnassa ja Pirkanmaan seudulla on.

Kiitos henkilöstölle jälleen hienosta työvuodesta. Vuoden 2023 talousarviossa olemme lisäämässä henkilöstöresurssia muutamilla alueilla ja toivon, että tämä näkyy niin henkilöstömme kuin meidän asiakkaidemme arjessa. Vuonna 2023 kunnan johtamisjärjestelmää uudistetaan edelleen strategisemmaksi. Tässä iso rooli on myös luottamushenkilöillä. Meidän tulee asettaa toimielimille selkeät vastuut strategian toteuttamisessa. Luottamushenkilöille voidaan myös jatkossa tuottaa laadukkaampaa tietoa kunnan toiminnasta. Tämä ei tarkoita, että tietoa tulisi omaksua enemmän, päinvastoin. On pystyttävä keskittymään olennaiseen. Kiitos myös luottamushenkilöille luottamuksesta muutosjohtamisen aikana.

Tuomas, kunnanjohtaja

2

Kunnan toimintaympäristö

Vesilahti sijaitsee Pyhäjärven etelä- ja kaakkoisrannalla Pirkanmaan maakunnassa ja kuuluu Tampereen seutukuntaan. Tampereen ja Vesilahden välinen etäisyys linnuntietä mitattuna on 23 kilometriä, autolla matkaa on noin 25 minuuttia. Vesilahden naapurikuntia ovat Akaa, Lempäälä, Nokia, Pirkkala, Sastamala ja Urjala. Vesilahden kunta on perustettu vuonna 1869, mutta asutusta Vesilahdella on ollut jo tuhansia vuosia. Vesilahden pinta-ala on 354 km², josta vettä on peräti 52 km². Rantaviivaa on yhteensä 250 kilometriä. Vesilahden nimikkoeläin on valkohäntäpeura (valkohäntäkauris), joka tuotiin Suomeen ja Laukon kartanon maille vuonna 1934. Nimikkolintu on kurki, joka näkyy myös kunnan vaakunassa. Kurki kuvaa Laukon kartanoa lähes 400 vuotta hallinnutta Kurki-sukua.

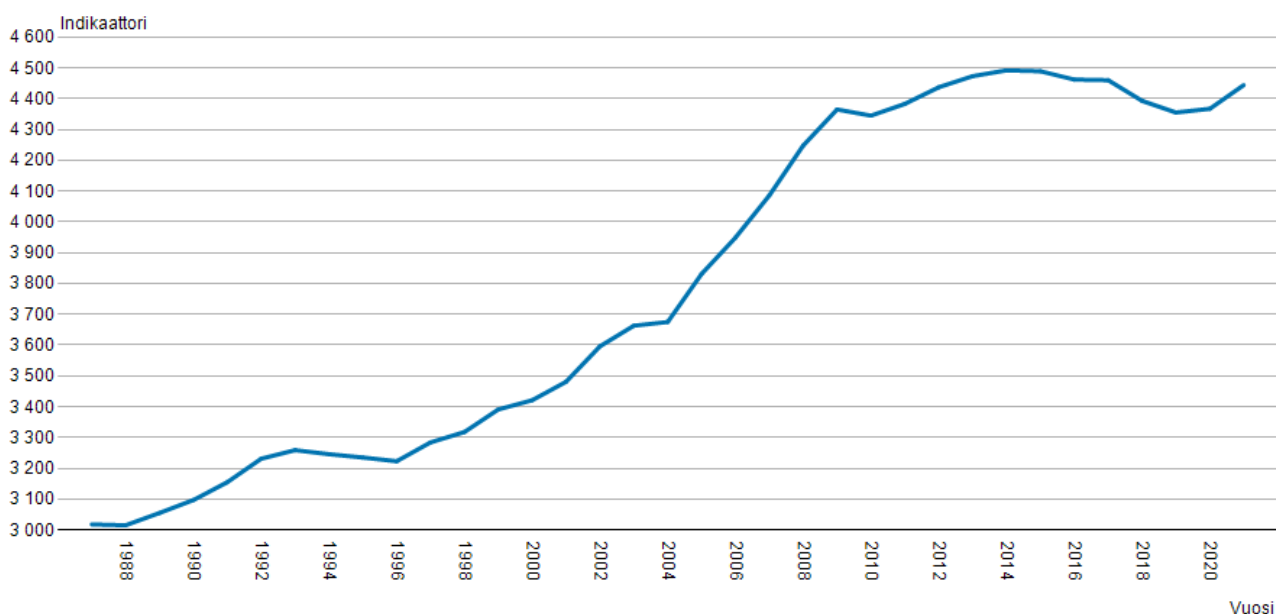
Vesilahden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestää 31.12.2022 asti Pirkkalan kunta, joka toimii yhteistoiminta-alueen vastuukuntana. Yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa 1.1.2013 ja se järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut alueen yhteensä noin 22 000 asukkaalle. Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä Pirkanmaan pelastuslaitoksen järjestämä pelastustoimen palvelut siirtyvät Pirkanmaan hyvinvointialueelle sote-uudistuksen myötä. Vesilahden alueella ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnasta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta, eläinsuojelusta ja eläintautien vastustamisesta huolehtii Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö Pirteva. Maaseutuelinkeinoviranomaistehtävät hoidetaan Lempäälässä. Lomituspalvelut siirtyivät vuoden 2021 alusta Sastamalan kaupungin hoidettavaksi. Vesilahden kunta järjestää ympäristövalvonnan tehtävät vuodesta 2022 alkaen itse.

2.1 Väestö ja työllisyys

Vuoden 2021 lopussa väkiluku oli 4 444. Tilastokeskuksen väestöennuste on jäänyt auttamattomasti Vesilahden kunnan osalta ajasta jälkeen, eikä sitä voi käyttää kunnan tulevaa väkilukua ennustettaessa. Talousarviota laadittaessa kunnan väkiluku on 4 487. Vesilahden kunta on asettanut tavoitteeksi, että kunnan väkiluku kasvaa n. 1,3-1,4 prosenttia eli n. 60 asukkaalla vuodessa. Mikäli tavoite toteutuu, kehittyä kunnan asukasluke seuraavasti:

Vuosi	Asukkaita
2022	4 530
2023	4 590
2024	4 650
2025	4 710
2026	4 770
2027	4 830
2028	4 890
2029	4 950
2030	5 010
2031	5 070

Kunnan asukasluku 2022-2031

Kunnan väkiluku 1987-2021, lähde: Tilastokeskus

Syyskuuta 2022 koskevan työllisyyskatsauksen mukaan työllisyystilanne valtakunnallisesti on merkittävästi parempi kuin edellisenä vuotena. Kaikkien työnhakijoiden kokonaismäärä laski 114 300 työnhakijalla ja työttömiä työnhakijoita on 32 400 vähemmän kuin vuotta aiemmin sekä kokoaikaisesti lomautettuja on 11 600 työntekijää vähemmän. Uusia avoimia työpaikkoja on 7 100 vähemmän kuin edellisvuonna. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,8 prosenttia, joka on 1,3 prosenttiyksikköä matalampi kuin edellisenä vuonna samaan aikaan.

Pirkanmaalla työttömien työnhakijoiden määrä oli syyskuussa 2021 19 812 henkilöä, laskua vuositason 3 175 henkilöä, alenema 13,8 prosenttia. Lomautettujen määrä oli 692 henkilöä, laskua vuositason 1 569 henkilöä, alenema 56 prosenttia. Pirkanmaan työttömyysaste oli Pohjanmaan 5,4 prosenttia, Etelä-Pohjanmaan 5,7 prosenttia jälkeen kolmannella sijalla ollen 7,9 prosenttia. Vesilahden työttömyysprosentti oli syyskuussa 2022 4,4 prosenttia, joka on Pirkanmaan alhaisin lukema.

3

Kunnan strategia 2022-2025

Vesilahden kunnanvaltuusto on vuonna 2022 päättänyt uudesta kuntastrategiasta ja talousarvio 2023 on laadittu uuden strategian pohjalta. Uuden strategian kautta kunta on pyrkinyt selventämään näkemystään tulevasta toimintaympäristöstä ja muodostanut strategisia hankkeita, joilla halutut tavoitetilat saavutetaan. Myös toiminnan mittaristoja on selvennetty ja kevennetty.

Vesilahden kunnan strategian löydät täältä: [Vesilahden kunnan strategia 2022 - 2025](#).

Tavoitetilat vuonna 2025

1

Huomista kohti rakennettu

henkilöstö

Osaamisen kehittämisen avulla edistämme hyvinvointia, pysyvyyttä ja aloitteellisuutta.

kohtaaminen

Panostamme laadukkaaseen asiakaspalveluun ja kehitämme jatkuvasti asiakasymmärrystämme.

kehitys

Pohjaamme päätöksemme tietoon, yhteisesti jaettuun tilannekuvaan ja kuntastrategiaan.

viestintä

Viestimme aktiivisesti ja rohkeasti sekä rakennamme vuorovaikutusta aktiivisesti

2

Yritysten kanssa kasvava

ekosysteemit

Tarjoamme yrityksille valmiit sijoittumisolustat ja mahdollisuudet arjen innovaatioihin. Omavaraisesti.

vastuullisuus

Arvostamme toimimista yli oman hyödyn. Jaamme yritysten kanssa arvot ekologisuudesta sekä yhteisön tukemisesta ja takaamme ketterän hallinnon.

verkotot

Olemme tiiviimmin osa Tampereen kaupunkiseutua ja osallistumme aktiivisesti seudun kehittämiseen. Löydämme yrityksille yhteistyön verkostot.

3

Perheiden palveluilla erottuva

palvelut

Tuemme helposti saavutettavilla ja asiakaslähtöisillä palveluilla perheiden sujuvaa arkea.

digi

Kehitämme sähköisiä palveluita asiakaslähtöisesti vastaamaan toimialojen parhaita käytäntöjä.

perheet

Tunnistamme perheiden tarpeet ja panostamme ennaltaehkäiseviin ratkaisuihin. Tunneimme perheemme.

3.1 Strategiset mittarit vuosille 2022-2025

3.1.1 Huomista kohti rakennettu

henkilöstö

Osaamisen kehittämisen avulla edistämme hyvinvointia, pysyvyyttä ja aloitteellisuutta.

kehitys

Pohjaamme päätöksemme tietoon, yhteisesti jaettuun tilannekuvaan ja kuntastrategiaan.

kohtaaminen

Panostamme laadukkaaseen asiakaspalveluun ja kehitämme jatkuvasti asiakasymmärrystämme.

viestintä

Viestimme aktiivisesti ja rohkeasti sekä rakennamme vuorovaikutusta aktiivisesti

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	2024	2025	Tavoitetaso (2025)
Tieto kunnan toiminnasta on helposti saatavissa	Kuntalaiskysely, asteikko 1-5	3,22					4,0
Asiointi kunnan kanssa on helppoa	Kuntalaiskysely, asteikko 1-5	3,20					4,0
Henkilöstön työtyytyväisyyden taso on hyvä tai erinomainen	Henkilöstökysely, asteikko 1-5	3,89					4,0
Vakituisen henkilöstön vaihtuvuus on maltillista	Lähtövaihtuvuus prosentti	12,7%					5 %
Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä pienenee	Sairauspoissaolo prosentti/vakituisen työntekijä	5,2%					4,5%

3.1.2 Yritysten kanssa kasvava

ekosysteemit

Tarjoamme yrityksille valmiit sijoittumisalustat ja mahdollisuudet arjen innovaatioihin. Oma-varaisesti.

vastuullisuus

Arvostamme toimimista yli oman hyödyn. Jaamme yritysten kanssa arvot ekologisuudesta sekä yhteisön tukemisesta ja takaamme ketterän hallinnon.

verkostot

Olemme tiiviimmin osa Tampereen kaupunki-seutua ja oasallistumme aktiivisesti seudun kehittämiseen. Löydämme yrityksille yhteistyön verkostot.

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	2024	2025	Tavoitetaso (2025)
Yritysten kasvun edellytykset parantuvat	Yhteisöveron kasvu (verohallinto)	570 400 €*					760 000 €
Kunnan yrityskannan kasvun tukeminen	Aktiivisten yritysten lukumäärä kunnassa (lkm)	400					480
Kunnan työpaikka-omavaraisuus parantuu	Työpaikkaoma varaisuus	xx**					50

*Yhteisöveron lähtötaso v. 2021 on muunnettu vastaamaan v.2023 jälkeen kunnille tulevia yhteisöverojen jako-osuuksia.

** Vuoden 2021 lukema ei tiedossa valmisteluvaiheessa.

3.1.3 Perheiden palveluilla erottuva

palvelut

Tuemme helposti saavutettavilla ja asiakaslähtöisillä palveluilla perheiden sujuvaa arkea.

perheet

Tunnistamme perheiden tarpeet ja panostamme ennaltaehkäiseviin ratkaisuihin. Tunnetta perheemme.

digi

Kehitämme sähköisiä palveluita asiakaslähtöisesti vastaamaan toimialojen parhaita käytäntöjä.

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	2024	2025	Tavoitetaso (2025)
Vesilahden kuntalaiset arvostavat kuntaa hyvänä asuinpaikkana	Kuntalaiskysely, asteikko 1-5 /perhekoko	1: 3,78 2-3: 4,12 4-5: 4,07 6+: 4,46					1: < 4,0 2-3: < 4,0 4-5: < 4,0 6+: < 4,0
Kuntalaisten hyvinvointi paranee	Hyte-kerroin (0-100 pistettä)	67/100					80/100
Laajakaistayhteyksien saatavuus laajenee kunnassa	Kiinteän laajakaistan saatavuus, nopeus yli 100 mb/s (%-osuus kotitalouksista)	16 %					50 %

3.1.4 Yleiset mittarit

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	2024	2025	Tavoitetaso (2025)
Verotulojen kasvu jatkuu	Verotulot €/asukas	2 110 €*					2 500 €
Lainakanta kasvaa mallitillisesti	Lainakanta €/asukas	2 749 €					3 360 €
Investointien omarahoituksen varmistaminen (pitkä aikaväli)	Toiminnan ja investointien rahavirta (5v kertymä)	3 882 €					2 300 €

*Verotulojen lähtötaso v. 2021 on muunnettu vastaamaan v.2023 jälkeen kunnille tulevia verotulojen jako-osuuksia.

4 Strategisten hankkeiden toimenpiteet

Strategiset hankkeet varmistavat sen, että Vesilahti saavuttaa määrittelemänsä tavoitetilat (Huomista kohti johdettu, Yritysten kanssa kasvava, Perheiden palveluilla erottuva) viimeistään vuoden 2025 aikana. Hankkeisiin sisältyy lukuisia yksittäisiä toimenpiteitä, joiden tarkempi aikatauluttaminen, toimeenpano ja seuranta on keskeinen osa kunnan johdon ja luottamushenkilöiden työtä. Hankekoreja on neljä kappaletta (Tieto ja osaaminen, Tilat ja yhteydet, Viestintä ja verkostot sekä Energiaomavaraisuus).

Strategiset hankkeet

1	Tieto ja osaaminen	Parannetaan tietoon perustuvaa johtamista ja digitalisaation hyödyntämistä yrityspalveluissa ja asiakaskohtaamisissa.	Varmistetaan henkilöstön osaamisen kehittäminen ajan vaatimusten mukaisesti.
2	Tilat ja yhteydet	Optimoidaan oman rakennuskannan käytön ja kustannukset ja kehitetään yritysten toimintaympäristöjä.	Saatetaan kuntalaiset ja palvelut järkevästi lähelle toisiaan.
3	Viestintä ja verkostot	Vahvistetaan vuorovaikutusta kuntalaisten ja kunnan muiden sidosryhmien välillä sekä kuntaorganisaation sisällä.	Kunta parantaa erottuvuuttaan ja houkuttelevuuttaan sekä toimii aloitteellisenä yhteistyökumppanina.
4	Energiaomavaraisuus	Edistetään kestäviä energia- ja liikenne-ratkaisuja sekä energiatuotannon omavaraisuutta.	Vahvistetaan ympäristötietoisuutta ja tuetaan kestävän kehityksen mukaista asumista ja asiointia.

4.1 Tieto ja osaaminen

Toimenpiteiden toteumaa ja onnistumista seurataan Kuntamaisema -raportointityökalun avulla.

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Perheiden palveluiden palvelutason määrittely ja systemaattinen arviointi mahdollistavat palveluiden laadunhallinnan ja asiakaslähtöisen kehittämisen.	Sivistyspalvelut
Digitaalisten palveluiden kehittämistä jatketaan omilla projekteilla sekä osallistamalla seudullisiin hankkeisiin (eVaka, DigiOne, sopimushallinta, asiakaspalveluprosessien palvelumuotoilu).	Hallintopalvelut

4.2 Tilat ja yhteydet

Toimenpiteiden toteumaa ja onnistumista seurataan Kuntamaisema -raportointityökalun avulla.

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Kiinteistöstrategian luominen kunnan kiinteistöistä, jossa määritellään kiinteistötarpeet tuleville vuosille sekä selvitetään erityisesti kiinteistöjen lämmitysmuotoja. Kiinteistöstrategia ohjaa kiinteistöjen ylläpitoon ja korjausvelan vähentämiseen tähtääviä investointeja sekä lämmitysjärjestelmien saneerausinvestointeja.	Tekniset palvelut
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tietoperustainen ja systemaattinen edistäminen. Aktiivinen yhdyspintatyö hyvinvointialueen kanssa sekä perhe- ja palveluohjauksen kehittäminen.	Sivistyspalvelut
Koulumatka-, palvelu- ja joukkoliikennejärjestelmien yhteensovittamisella edistetään kuntalaisten joustavaa asiointia ja parannetaan palveluiden saavutettavuutta sekä vähennetään liikenteen päästöjä.	Sivistys- ja hallintopalvelut
Palvelumallien luominen elinvoiman asiakaspalveluun, rajapintoihin sekä aluekonseptien kehitys.	Elinvoima
Käynnissä olevan bio- ja kiertotalouskonseptin jatkokehittäminen pilotointivaiheeseen.	Elinvoima

4.3 Viestintä ja verkostot

Toimenpiteiden toteumaa ja onnistumista seurataan Kuntamaisema -raportointityökalun avulla.

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Ympäristön viihtyvyyteen panostaminen luomalla asuinalueista viihtyisiä ja parantamalla leikkipaikkoja ja yleisiä alueita jokaista ikäluokkaa palvelevaksi.	Tekniset palvelut
Vesilahden kunta ottaa käyttöön ilmastokumppanuus- mallin ja ekotukitoiminnan.	Ympäristönsuojelu
Viestinnän ja asiakaspalvelun kehittäminen: kuntalaisten yksilöllinen kohtaaminen, avoin ja myönteinen viestintä sekä asiakaslähtöiset sähköiset palvelut.	Sivistys- ja hallintopalvelut
Kestävän henkilöstöpolitiikan luominen kuntaan. Keskeisten henkilöstöprosessien uudistaminen. Henkilöstöetuuksien päivittäminen ajankuvan mukaisiksi, panostaminen kunnan työnantajakuvaan.	Hallintopalvelut

4.4 Energiaomavaraisuus

Toimenpiteiden toteumaa ja onnistumista seurataan Kuntamaisema -raportointityökalun avulla.

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen sekä olemassa olevan verkon turvallisuuden ja käytettävyyden parantaminen.	Tekniset palvelut
Kuntalaisten ympäristöosaamisen kasvattaminen ja kestävän kehityksen tietoisuuden lisääminen rakentamisessa. Kirjastolle ja torien yhteyteen järjestetään kuntalaisille suunnattuja ympäristöosaamiseen ja kestävään kehitykseen liittyviä info tilaisuuksia.	Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

5

Talousarvion ja taloussuunnitelman lähtökohdat

5.1 Periaatteet lainsäädännössä

Kuntalain (410/2015) 13 luvun 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa valtuusto hyväksyy kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja taloussuunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Kuntalain talousarvio- ja suunnitelmasäännösten tarkoituksena on varmistaa kunnan tehtävien ja talouden oleminen kestävällä pohjalla ja tasapainossa. Talouden suunnittelun lähtökohtana ovat strategiassa kunnan toiminnalle asetetut pitkän aikavälin tavoitteet, ennakoidut talouden kehitysnäkymät, arvioitu väestön ja elinkeinojen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset.

Talousarviossa esitetään tavoitteiden toteutuksen edellyttämät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat.

Talousarvio tulisi laatia siten, että se ohjaa ja kannustaa kuntaa tulokselliseen toimintatapaan. Tuloksellisuus muodostuu seuraavista osatekijöistä: taloudellinen tuottavuus ja tehokkuus, palvelun laatu ja vaikuttavuus sekä työelämän laatu.

5.2 Talousarvion rakenne

Talousarviossa tulee olla *käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa* sekä *investointi- ja rahoitusosa*.

Käyttötalousosassa määrärahat ja tuloarviot sidotaan tavoitteisiin. Valtuusto osoittaa toimielimelle määrärahan ja asettaa mahdollisen tuloarvion määrätyn tehtävän hoitamiseksi siten, että tehtävälle asetetut tavoitteet toteutuvat. Vesilahden kunnassa on seitsemän valtuustoon nähden sitovaa vastuualuetta: tarkastuslautakunta, hallintopalvelut, opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut, vapaa-ajan palvelut, tekniset palvelut, vesi- ja viemärilaitos sekä rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu.

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo-rahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosaan yhdistellään tehtävien toimintatulot ja toimintamenot. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousosissa ja tulosbudjeteissa. Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut, satunnaiset erät ja tilinpäätössiirrot. Mainittujen erien sitovuuteen sovelletaan samoja perusteita kuin käyttötalousosan ja investointiosan tuloarvioissa ja määrärahoissa. Tuloarvioiden alittuminen ja määrärahan ylittyminen on käsiteltävä talousarviomuutoksena valtuustossa.

Rahoituslaskelma osoittaa, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Rahoitusosa on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan toiminnan ja investointien rahavirtaa. Siitä nähdään, miten vuosikate ja muu tulo-rahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Toisessa osassa arvioidaan rahoituksen rahavirta. Talousarviota laadittaessa tärkeitä eriä ovat antolainauksen ja lainakannan muutokset sekä kassavarojen muutokset.

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

5.3 Taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät

5.3.1 Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön ennuste maalaa yleisessä keskustelussa esiin nousseisiin odotuksiin nähden maltillisen kuvan talouden tulevaisuudesta seuraavien 6-18 kuukauden aikana. Alkuvuosi 2022 on ollut taloudessa, tuotannossa ja työllisyydessä selvästi odotettua vahvempi. Kotitaloudet ovat kuluttaneet. Käyttäneet erityisesti palveluita, joita eivät voineet käyttää covid-19-epidemian vuoksi säädettyjen rajoitusten aikana. Valtiovarainministeriön syksyn 2022 taloudellisen katsauksen¹ ennusteen mukaan talouden kasvu hidastuu merkittävästi ensi vuotta kohti kuljettaessa. Edessä on seisahtuvan kasvun vaihe, eikä talouden ajautumista taantumaan voi sulkea pois. Epävarmuus, pula energiasta, nopea inflaatio, rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla. Vuoden 2023 aikana pitäisi kuitenkin alkaa helpottaa.

Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan Suomessa 1,7 prosenttia vuonna 2022. Alkuvuonna talouden tuotanto on kehittynyt suotuisasti ja työllisyys on jatkanut nopeaa kasvua. Talouskasvun ennustetaan hidastuvan loppuvuonna enemmän kuin vielä kesällä ennakoitiin. BKT:n kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin vuonna 2023. Myös hyödykkeiden ja energian hintojen nousu on jatkunut kesällä arvioitua nopeampana. Kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua selvästi loppuvuodesta ja vuoden 2023 alkupuolella. Vuosina 2024–2026 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,4 prosenttia vuosittain.

Maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet nopean inflaation, Euroopan energiakriisin sekä Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen takia. Geopoliittiset jännitteet suurvaltojen välillä ovat kasvaneet. Kehittyviä maita uhkaa edelleen ruokapula. Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden nopean kasvun jälkeen 2,7 prosenttiin kuluvana vuonna ja edelleen 2,5 prosenttiin vuonna 2023. Suurista markkinoista Yhdysvaltojen talouden ennustetaan kasvavan vuonna 2023 1,4 prosenttia, Kiinan 4,6 prosenttia, EU:n 1,3 prosenttia ja Japanin 0,3 prosenttia. Venäjän talous supistuu vuoden 2022 hyökkäyssodan takia, mutta aiemmin arvioitua vähemmän. Kaivannaisteollisuuden tuotanto nousi kesäkuussa öljyn tuotannon elpymisen johdosta. Sen sijaan jalostusteollisuuden supistuminen jatkui samaan aikaan. Kotitaloudet ovat reagoineet taloustilanteeseen lisäämällä säästämistä. Kokonaistuotanto supistuu 7 prosenttia vuonna 2022, ja epävarman tilanteen jatkuessa vielä 2 prosenttia vuonna 2023.

Työmarkkinoiden tilanne on kesällä ollut poikkeuksellinen. Yhtäältä työllisten määrä on yhä lisääntynyt ja avoimia työpaikkoja on ennätysmäärä paljon - myös suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään - mutta samalla työttömyyden lasku on pysähtynyt. Työmarkkinoilla on siten runsaasti työvoimaa, kun työmarkkinoiden imu vetää uusia henkilöitä työelämään. Alkuvuonna työllisten määrä on lisääntynyt 3,2 prosenttia. Yrittäjien määrä on lievästi

¹ Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus syksy 2022. [Taloudellinen katsaus, syksy 2022 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

supistunut, mutta palkansaajien määrä lisääntynyt. Työllisyyden kasvu hidastuu loppuvuoden aikana. Talouden kasvun odotetaan vaimenevan merkittävästi etenkin rakennustoiminnassa, kaupassa ja kemian teollisuudessa, mikä johtaa työvoiman kysynnän hiipumiseen. Talouskasvun ennakoitaan jäävän hyvin niukaksi ensi vuonna ja työvoiman kysynnän vähentyvän, jolloin työllisten määrä supistuu hieman. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuonna 2024, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyysaste nousee päälle 74 prosenttiin vuonna 2024, osin työikäisen väestön supistuessa. Työllisyyden vahva kasvu johti alkuvuonna 2022 työttömyyden selvään laskuun, mutta lasku pysähtyi kesällä. Talouskasvun hidastumisen odotetaan lisäävän työttömyyttä loppuvuoden aikana. Alkuvuoden laskun seurauksena työttömyysaste jää kuitenkin prosenttiyksikön viime vuotta alemmaksi, 6,6 prosenttiin työvoimasta.

Yksityisten investointien kasvu on ennustejaksolla hieman keskimääräistä hitaampaa epävarmuuden vallitessa. Vahvana jatkuva asuinrakentaminen kuitenkin kannattelee investointeja tänä vuonna, ja yksityiset investoinnit kasvavat 2,8 prosenttia. Vuonna 2023 maailmantalouden kasvunäkymät ovat heikommat kuin tänä vuonna, mikä heijastuu investointeihin. Suomalaisen teollisuuden investointinäkymät olivat koronapandemian jälkeen valoisat ja vuodelle 2022 näkymät ovat edelleen positiiviset, mutta epävarmuus voi viivästyttää tai keskeyttää investointihankkeita tulevaisuudessa. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saatava rahoitus taas vauhdittaa yksityisiä investointeja ennustejaksolla. Vuonna 2023 yksityiset investoinnit kasvavat 0,1 prosenttia ja vuonna 2024 kasvu on 2,9 prosenttia. Yksityisten investointien keskimääräinen kasvuvauhti on koko ennustejaksolla 1,9 prosenttia, ja niiden suhde BKT:hen pysyy n. 19 prosentissa.

Asuntorakentamisen kehitys jatkuu vahvana vielä vuonna 2022. Viime vuoden myönteisen asuntoaloituskehityksen seurauksena asuntoinvestoinnit kasvavat tänä vuonna 6,0 prosenttia. Asuntojen rakennusluvissa kehitys on ollut alkuvuonna epäsuotuisaa, joten asuntoaloitukset laskevat vuoden 2021 tasosta, mikä näkyy ensi vuonna supistuvina asuinrakennusinvestointeina. Ennustejakson loppupäässä asuntoaloitusten määrä laskee lähemmäksi pitkän aikavälin keskiarvoa. Korjausrakentaminen vaikuttaa asuinrakennusinvestointeihin suotuisasti ennustejaksolla. Asuinrakennusinvestointien muutos on -4,2 prosenttia vuonna 2023 ja -1,5 prosenttia vuonna 2024. Asuntolainojen kysynnässä näkyy merkkejä hidastumisesta. Epävarmuus heijastuu ennustejaksolla myös asuinrakentamiseen.

Yksityinen kulutus ja varsinkin kestokulutushyödykkeiden kauppa kehittivät heikosti tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Venäjän hyökkäyssodan ja sitä seuranneiden pakotteiden aiheuttama epävarmuus on heikentänyt kuluttajien luottamusta voimakkaasti, mikä näyttäisi siirtävän etenkin kestokulutushankintoja myöhempään ajankohtaan. Hintojen nousu syö kotitalouksien ostovoimaa ja pitää kulutuksen kasvun vaisuna loppuvuonna. Työllisyyden kasvusta huolimatta kotitalouksien reaalitytulot supistuvat ja kotitalouksien säästämisaste painuu nollan tuntumaan. Korkealle kohonnut hintataso hidastaa edelleen kotitalouksien ostovoiman kasvua vuonna 2023, minkä seurauksena yksityisen kulutuksen kasvunäkymät ovat vaisut. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu 0,8 prosenttiin, kun työllisyyden kasvu pysähtyy ja kotitalouksien reaalitytulujen kasvu on niukkaa.

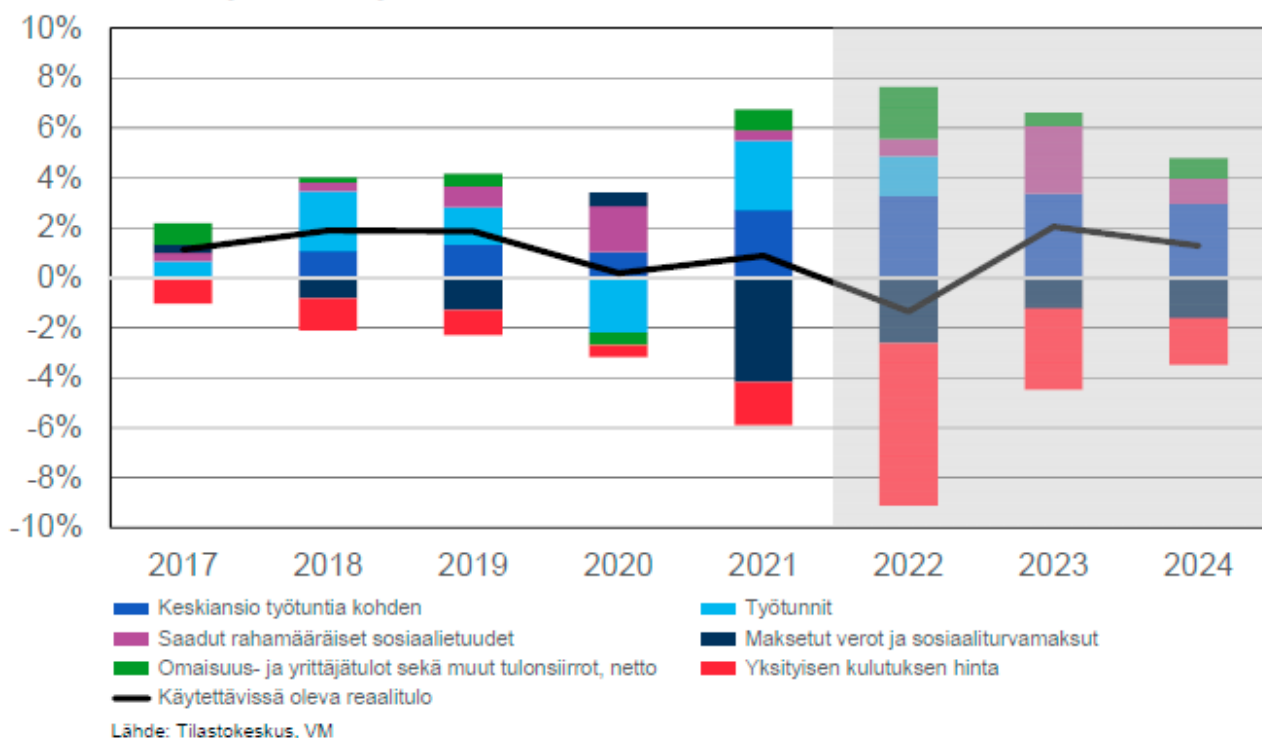
Suomen Venäjän viennin selvän supistumisen vuoksi tavaroiden ja palveluiden vienti kasvaa tänä vuonna selvästi vientimarkkinoiden kasvua hitaammin. Samalla varjostavaksi tekijäksi on noussut erityisesti euroalueen sekä Yhdysvaltojen heikentyneet talousnäköymät. Myös vienti- ja tuontihintojen voimakas kasvu hillitsee ulkomaankauppaa. Vuonna 2023 viennin kasvu lähestyy maailmanmarkkinoiden kasvua, vaikka yritykset eivät löydäkään täysimääräisesti korvaavia markkinoita Venäjän viennin tilalle. Erityisesti heikko kasvu euroalueella rajoittaa viennin kasvua.

Sodan vaikutukset heijastuvat tuontiin pakotteiden, kaupan häiriöiden sekä pienentyneen viennin kautta. Tuontituotteita pystytään kuitenkin korvaamaan nopeammin kuin uusia vientimarkkinoita pystytään löytämään, minkä lisäksi investoinnit tukevat tuontia ennustejakson alkupäässä.

Kotitalouksien yhteenlaskettua ostovoimaa mittaava käytettävissä oleva reaalitylo kasvoi vuonna 2021 vajaan prosentin, johtuen etenkin palkansaajakorvausten kasvusta. Kotitalouksien ostovoiman arvioidaan laskevan noin prosentin vuonna 2022 poikkeuksellisen nopean kuluttajahintojen nousun syödessä kokonaan käytettävissä olevien tulojen kasvun. Ostovoimaa heikentää hintojen nousun lisäksi myös saatujen sosiaalietuuksien hidas kasvu, sillä vuoden 2022 korkea inflaatio nostaa indekseihin sidottuja sosiaalietuuksia pääosin vasta vuonna 2023. Keskiansioiden nousua vuonna 2022 nopeuttaa työnantajan eläkemaksun määräaikainen korotus. Kotitalouksien käytettävissä olevan reaalitylon arvioidaan kääntyvän jälleen kasvuun vuonna 2023 inflaation hidastuessa ja saatujen sosiaalietuuksien kasvaessa reilusti indeksikorotusten myötä. Yksityisen kulutuksen hintojen nousun arvioidaan hidastuvan noin 3 prosenttiin vuonna 2023 ja alle 2 prosenttiin vuonna 2024.

Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytulo

muutos ja osatekijöiden kasvuvaikutukset, %

Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytulo. Lähde VM: taloudellinen katsaus syyskuu 2022 s. 36.

5.3.2 Kuntatalouden tila syksyllä 2022

Valtiovarainministeriön syksyn 2022 Kuntaloustalousohjelman ² mukaan kuntatalouden suuri kuva ei juurikaan muuttunut alkuvuonna julkistetuista tilinpäätösarvotiedoista. Kuntatalous oli vuosikatteen lievästä heikkenemisestä huolimatta kokonaisuudessaan varsin vahva edellisvuoden tapaan. Kuntatalouden vuosikate heikkeni edellisvuodesta reilun 100 milj. euroa yhteensä 4,6 mrd. euroon riittäen kuitenkin kattamaan sekä poistot että nettoinvestoinnit. Vuosikatteen vahvana pysymisen taustalla oli toimintakatteen maltillinen kasvu ja verotulojen voimakas kasvu. Valtionosuudet sen sijaan vähenivät huomattavasti, lähes 10 prosenttia johtuen koronaepidemiaan liittyvien valtiontukien kohdentamisen painopisteen muutoksesta valtionosuuksista valtionavustuksiin. Kuntasektorin koronaan liittyvä tukipaketti oli edellisvuoden tapaan varsin huomattava, kaikkiaan lähes 2,5 mrd. euroa. Vuoden 2020 tukipaketin suuruus oli myös noin 2,5 mrd. euroa. Valtion tukipaketit ovatkin varmistaneet sen, että koronaepidemian aiheuttamat välittömät taloudelliset haittavaikutukset kuntatalouteen ovat tulleet kokonaisuudessaan katetuiksi ja tukipaketit ovat jopa vahvistaneet kuntataloutta vuosina 2020 ja 2021.

² Valtiovarainministeriö, Kuntaloustalousohjelma vuodelle 2023, syyskuu 2022. [Kuntaloustalousohjelma vuodelle 2023. Syyskuu 2022 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Vuosien 2020 ja 2021 kuntatalouden hyvät tulokset eivät ole poistaneet kuntatalouden rakenteellista epäsuhtaa. Väestön ikääntyminen ja alueellisesti eriytyvä väestönkehitys vaikuttavat kuntien taloudelliseen tilanteeseen. Kuntatalouden tilanteesta ja investointipaineista kertoo se, että vuoden 2020 yhteenlaskettu vuosikate oli kaksinkertainen vuoteen 2019 nähden, mutta sekin riitti vaivoin nettoinvestointien kattamiseen. Kuntatalouden vuoden 2021 nettoinvestoinnit laskivat vajaalla 0,6 mrd. eurolla noin 4,1 mrd. euroon. Näin ollen vuosikate riitti lievistä heikentymisestä huolimatta kattamaan myös nettoinvestoinnit vajaalla 500 milj. eurolla, mikä on varsin poikkeuksellista. Vaikka nettoinvestoinnit laskivat, kasvoi lainakanta edelleen noin 660 milj. euroa, kun edellisvuonna kasvua oli peräti 1,5 mrd. euroa. Lainakanta oli vuoden 2021 lopulla kaikkiaan noin 24 mrd. euroa.

Kuntatalouden kokonaisuuteen vaikuttaa myös kuntayhtymien talous. Kuntayhtymien vuosikate vahvistui entisestään vuoteen 2020 nähden. Kuntayhtymien tulorahoituksen riittävyys oli varsin hyvä vuosikatteen vahvistuessa noin 200 milj. eurolla edellisvuodesta. Vuosikate oli noin 820 milj. euroa positiivinen, kun edellisvuonna se oli noin 620 milj. euroa. Vahvistunut vuosikate riitti kattamaan myös poistot toisin kuin kahtena edellisenä vuotena. Tämän johdosta myös tilikauden tulos kääntyi noin 160 milj. euroa positiiviseksi, kun edellisvuonna se oli noin 55 milj. euroa negatiivinen.

Vuosikatteen vahvistumista selittää toimintatuottojen kasvun lähes kolminkertaistuminen edellisvuodesta eli tuotot kasvoivat peräti 1,21 mrd. euroa (7,1 prosenttia) kun edellisvuonna kasvua oli noin 0,43 mrd. euroa (2,6 prosenttia). Suurin osa kasvusta selittyy myyntituotoilla, jotka kasvoivat peräti 0,86 mrd. euroa. Tuet ja avustukset kasvoivat noin 326 milj. euroa. Myyntituottojen merkittävä kasvu selittyy erityisesti sairaanhoitopiirien toiminnan kasvulla vuoden 2020 koronaepidemiasta johtuvan taantumien jälkeen. Valtio tuki kuntasektoria myös vuonna 2021 taloudellisesti merkittäväällä tukipaketilla, mutta tuet kohdennettiin pääosin kunnille. Kuntayhtymät saivat myös tukia muun muassa valtiovarainministeriön (noin 137 milj. euroa) ja sosiaali- ja terveysministeriön (noin 350 milj. euroa) kautta. Toimintakulut kasvoivat myös merkittävästi, 1,05 mrd. euroa (6,5 prosenttia), kun edellisvuonna kasvua oli noin 0,38 mrd. euroa (2,4 prosenttia). Lopputulemana toimintakate parani noin 154 milj. eurolla kun edellisvuonna parannusta oli vain noin 52 milj. euroa.

Kuntayhtymien investoinnit ovat pysyneet jo usean vuoden korkealla tasolla. Nettoinvestoinnit vähenivät noin 140 milj. euroa edellisvuodesta 1,24 mrd. euroon. Investoinnit ovat kasvattaneet viime vuosina merkittävästi kuntayhtymien lainakantaa. Sairaanhoitopiirien nettoinvestoinnit vähenivät noin 87 milj. euroa. Investointien lievistä vähenemisestä ja vahvistuneesta vuosikatteesta huolimatta vuosikate jäi noin 420 milj. euroa alle investointitason. Toiminnan ja investointien rahavirta kohentui selvästi ollen hieman yli 400 milj. euroa negatiivinen, kun edellisvuonna se oli noin 788 milj. euroa negatiivinen. Lainamäärä kasvoi noin 0,65 mrd. euroa (12 prosenttia) yhteensä lähes 6,2 mrd. euroon. Kasvu oli kuitenkin maltillisempaa kuin edellisenä vuonna, jolloin kasvua oli noin 0,84 mrd. euroa. Taseen kertynyt yli-/alijäämä kasvoi noin 183 milj. eurolla noin 934 milj. euroon. Kuntayhtymiä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, oli 16, kun edellisvuonna niiden määrä oli 22. Kertyneen alijäämän yhteismäärä laski noin 68 milj. eurolla noin 117 milj. euroon.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate oli noin 6,74 mrd. euroa laskien edellisvuodesta 150 milj. euroa. Vuosikate oli positiivinen kaikilla konserneilla, kun vuonna 2020 se oli negatiivinen yhdellä kuntakonsernilla. Kuntakonsernien yhteenlaskettu tilikauden tulos heikkeni hieman vuoden 2020 erittäin hyvästä tuloksesta. Tulos laski 2,33 mrd. eurosta 2,03 mrd. euroon. Tilikauden tulos oli negatiivinen 48 kuntakonsernilla (30 vuonna 2020, 218 vuonna 2019, 186 vuonna 2018 ja 44 vuonna 2017). Vahvasta tuloksesta johtuen kuntakonsernien taseen kertynyt ylijäämä kasvoi noin 1,74 mrd. eurolla yhteensä 16,4 mrd. euroon (2 978 €/asukas). Vain 20 konsernilla oli taseessa kertynyttä alijäämää yhteensä noin -43,2 milj. euroa. Näistä kunnista 17 (85 %) oli alle 10 000 asukkaan kuntia ja joista 14 oli alle 5 000 asukkaan kuntia. Luvut olivat vastaavia vuonna 2020.

5.3.3 Kuntatalous vuonna 2023 ja suunnitelmavuosina

Valtiovarainministeriön syksyn 2022 Kuntatalousohjelman³ mukaan vuosi 2023 on Suomen julkisessa hallinnossa ja myös kuntataloudessa historiallinen vuosi, sillä sote-uudistus astuu voimaan. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Kuntien tulot sekä menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena. Väestön ikääntyminen on lisännyt hoito- ja hoivapalvelujen tarvetta ja siten kuntatalouden menopaineita jo pitkään, mutta sote-uudistuksen myötä nämä vaikeasti ennakoitavat ja nopeasti kasvavat menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Kaikkia Suomen ikärakenteeseen liittyviä kuntatalouteen kohdistuvia taloudellisia haasteita sote-uudistus ei suinkaan poista, sillä väestömuutoksen vaikutukset ulottuvat talouden rakenteisiin useampaa kautta ja vaikuttavat myös esimerkiksi investointeihin ja käyttöomaisuuteen.

Sote-uudistuksen seurauksena kuntien toiminnan kustannukset vähenevät ja käyttötalousmenoista siirtyy pois noin puolet. Toimintamenojen laskuksi on arvioitu 54 prosenttia vuonna 2023. Ostoissa on huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen ylläpidosta kunnille aiheutuvat kustannukset, joiden suuruudeksi on oletettu noin 700 milj. euroa. Vuoteen 2023 ajoittuu sote-uudistuksen lisäksi myös hallituskauden päätyminen. Monet hallituksen määräaikaiset toimet lakkaavat ja kuntataloudesta poistuu merkittävä määrä esimerkiksi covid-19-avustuksia ja opetuksen laatu- ja tasa-arvohankkeita. Oppivelvollisuuden laajentaminen etenee kuitenkin uudella ikäluokalla, mikä nostaa kuntataloudelle kohdistetun rahoituksen yli 70 milj. euroon vuonna 2023. Lisämenoja aiheutuu myös Ukrainan sotaa paenneiden maahanmuutosta, josta syntyviä kuluja muun muassa varhaiskasvatuksessa, perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ja kotouttamisessa hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille.

Sote-uudistus vaikuttaa merkittävästi myös kuntatalouden tuloihin. Rahoitusvastuun siirtyessä kunnilta valtiolle on valtion tuloja lisättävä ja kuntien tuloja vastaavasti vähennettävä niiltä pois siirtyvän rahoitusvastuun verran. Jotta kokonaisveroaste ei kasvaisi, kunnallisveroprosentteja

³ Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuodelle 2023, syksy 2022. [Kuntatalousohjelma vuodelle 2023. Syksy 2022 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

alennetaan kaikissa kunnissa 12,64 prosenttiyksiköllä. Lisäksi yhteisöverotulojen jako-osuutta pienennetään kolmanneksella ja valtion jako-osuutta kasvatetaan vastaavasti. Yhteisöveron jako-osuuteen tehdään ensi vuonna myös korjaus varhaiskasvatuserojen alentamiseen ja yksityisen hoidon tuen hoitolisän korotukseen liittyen, jonka vaikutus on arviolta noin 90 milj. euroa kuntien verotuloja lisäävä vuonna 2023. Koska sote-uudistus ei vaikuta kiinteistöveroon, sen suhteellinen osuus kuntien verotuloista kaksinkertaistuu nykyiseen verrattuna. Kuntien verotulojen arvioidaan laskevan 47 prosenttia vuonna 2023. Kuntien verotulokertymä jää vuonna 2023 poikkeuksellisesti normaalia korkeammalle tasolle, sillä osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilittyy vuodelle 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti.

Summat siirrettävistä kustannuksista ja tuloista perustuvat valtiovarainministeriön laskelmaan vuoden 2022 tasossa. Arviot perustuvat vuoden 2021 kuntien tilinpäätösten ja vuoden 2022 kuntien talousarvioiden mukaisiin tietoihin sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen kustannuksista. Tulotiedot perustuvat valtiovarainministeriön kuntakohtaisiin veroennusteisiin ja valtiosuustietoihin. Lopullisten tilinpäätöstietojen valmistuessa kesällä 2023 laskelmat päivitetään uudelleen. Tuolloin päivittyvät kuntien rahoituslaskelmat ovat lopullisia ja niiden perusteella määritetään rahoitus vuodesta 2024 eteenpäin. Samassa yhteydessä muutetaan lopullisiksi myös sote-muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus.

Vaikka sote-uudistuksessa kunnilta siirtyy koko maan tasolla yhtä paljon tuloja kuin kustannuksia, voivat kuntakohtaiset siirtyvät kustannukset ja tulot poiketa merkittävästi toisistaan. Siirtyvissä sote-kustannuksissa on asukaskohtaisesti suuria eroja kuntien välillä, minkä lisäksi kunnallisveron tuotto- ja yhteisöveron kuntakohtaiset jako-osuudet poikkeavat merkittävästi kunnittain. Jotta poikkeamat kunnalta siirtyvien kustannusten ja tulojen määrässä eivät aiheuttaisi yksittäisen kunnan talouden tasapainoon merkittäviä muutoksia, kuntakohtaisia eroja rajoitetaan valtiosuusjärjestelmään sisältyvillä muutoksilla ja tasauselementeillä. Yksittäisten kuntien osalta nämä saattavat vaikuttaa oleellisesti valtiosuuden määrään sote-uudistuksen jälkeen. Joillakin kunnilla valtiosuuden osuus verorahoituksesta kasvaa huomattavasti, kun taas tämän hetkisen arvion mukaan vajaalla kymmenellä kunnalla valtiosuus muuttuu vuonna 2023 miinusmerkkiseksi.

Kuntatalouden vuoden 2023 talouslukujen suurten prosenttimuutosten taakse kätkeytyy myös kustannusten kasvu. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on 3,8 prosenttia vuonna 2023. Kustannusten ripeään nousuun vaikuttaa etenkin kunta-alan ansiokehitys, jota nostavat niin sanottu yleiseen linjaan sidottu palkankorotus sekä kehittämisohjelma, jolla uudistetaan kunta-alan palkkarakenteita ja palkkausjärjestelmiä.

Kunnan peruspalvelujen valtiosuus on vuonna 2023 noin 2,7 mrd. euroa, josta varataan 10 milj. euroa kuntien valtiosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen. Valtiosuus laskee vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 5,2 mrd. eurolla. Muutos johtuu pääosin vuonna 2023 voimaan tulevasta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta, josta johtuen kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta siirretään noin 5,4 mrd. euroa hyvinvointialueiden rahoitukseen. Valtiosuutta kasvattavat ennen kaikkea indeksikorotus, joka on 3,8 prosenttia ja siitä aiheutuva valtiosuuden lisäys noin 89 milj. euroa. Valtiosuutta pienentää edellä

mainitun hyvinvointialueiden rahoitukseen tehtävän noin 5,4 mrd. euron siirron lisäksi hallituksen päättämät uudelleenkorjaukset, joiden johdosta kuntien valtionosuuksien tasoa alennetaan pysyvästi 33 milj. eurolla. Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei oteta huomioon vuonna 2023, sillä sote-uudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuuslakiin tehdyn siirtymäsäännöksen mukaan kustannustenjaon tarkistus tehdään seuraavan kerran vasta valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 1,50 prosenttiyksiköllä 23,59 prosentista 22,09 prosenttiin vuonna 2023. Valtionosuusprosentin laskua selittää pääosin vuonna 2023 käyttöön otettavat uudet hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun ja syrjäisyyden lisäosat, joiden rahoitus toteutetaan valtionosuusjärjestelmän sisällä valtionosuusprosenttia pienentämällä.

Valtiovarainministeriön syksyn 2022 Kuntatalousohjelman mukaan bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan Suomessa 1,7 prosenttia vuonna 2022. Tuotanto on kehittynyt alkuvuonna 2022 suotuisasti ja myös työllisyys on jatkanut nopeaa kasvuaan. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on nostanut energian, raaka-aineiden sekä ruuan hintoja hyvin nopeasti. Kuluttajahintojen nousun arvioidaan leikkaavan kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua selvästi vuoden 2022 lopulla ja vuoden 2023 alkupuolella. Myös Suomen ulkomaankaupan näkymät ovat heikentyneet merkittävästi sodan myötä. Venäjän osuus Suomen viennistä ja tuonnista on puolittunut hyökkäyksen alun jälkeen, mutta kauppa ei kuitenkaan ole vielä loppunut. Menetetyn Venäjän kaupan korvaamista hidastavat Euroopan heikentyneet talousnäkymät, ja viennin kasvun arvioidaan jäävän vaisuksi. Lisäksi lisääntynyt epävarmuus siirtää investointeja tulevaisuuteen. BKT:n kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin vuonna 2023 ja toipuu hivenen 1,4 prosentin kasvuun vuonna 2024. Vuosina 2025–2026 BKT:n kasvun arvioidaan olevan noin 1,4 prosenttia vuosittain.

Ennusteessa oletetaan, että elokuun alussa vuonna 2022 voimassa olevat Venäjään kohdistetut pakotteet jäävät voimaan. Rajoitteiden suoraa vaikutuksia suurempia ovat kuitenkin epäsuorat vaikutukset, kuten hintojen nousu. Koronavirus ei ole poistumassa ja uusia tautitapauksia ilmenee yhä, mutta ennusteessa oletetaan, että covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi ei tehdä sellaisia rajoituksia, joilla olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Vahva talous- ja työllisyyskehitys ovat pienentäneet koronaepidemian julkiseen talouteen synnyttämää mittavaa epätasapainoa. Julkinen talous kohenee vielä vuonna 2022 verotulojen voimakkaan kasvun siivittämänä. Alijäämän pienenemistä edesauttaa myös covid-19-tukitoimien väheneminen. Vuonna 2023 talous kasvaa vaimeasti ja työllisyys heikkenee, joten julkisen talouden alijäämä alkaa jälleen kasvaa. Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tehdyt lukuisat varautumiseen liittyvät toimet heikentävät julkista taloutta myös tulevina vuosina. Ensi vuoden jälkeen nähtävissä oleva vaimea talouskasvu ei riitä korjaamaan julkisen talouden menojen ja tulojen välistä epätasapainoa ja alijäämä pysyy mittavana.

Kuntataloudessa vuosi 2023 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella ennätysellisen vahvalta, sillä sote-uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Kunnille kertyy vuonna 2023 noin 1,2 mrd. euroa enemmän vanhojen veroperusteiden mukaisia verotuloja kuin sote-uudistuksen

jälkeisessä kuntataloudessa vuonna 2024. Vuosikate riittää selvästi kattamaan poistot ja toiminnan ja investointien rahavirta on noin 1,2 mrd. euroa positiivinen.

Hinnat ja kustannukset, %-prosentti	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Yleinen ansiotaso	2,4	2,6	3,5	3,0	3,0	3,0
Kuntien ansiotaso	2,3	2,3	3,8	3,8	4,4	4,0
Kuluttajahinnat	2,2	6,5	3,2	1,8	1,9	2,0
Rakennuskustannusindeksi	5,5	8,6	3,3	2,3	2,4	2,4
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	9,0	20,5	4,5	2,3	2,3	2,5
Peruspalvelujen hintaindeksi	2,4	3,8	3,8	3,3	3,8	3,7
TAE:ssa käytetty vos-indeksi	2,4	2,5	3,8			

VM kuntatalousohjelma, syksy 2022, s.70

Kuntatalousohjelman mukaisesti vuosina 2024–2026 kuntatalouden toimintamenot kasvavat keskimäärin 2,9 prosenttia vuodessa. Toimintamenojen kasvu keskipitkällä aikavälillä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 3,6 prosenttia vuodessa. Toimintatulot kasvavat vuosina 2024–2026 keskimäärin 0,7 prosenttia vuodessa. Verotulot laskevat 5,8 prosenttia vuonna 2024, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen täysimääräinen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Verorahoitus kasvaa keskimäärin 3,0 prosenttia vuodessa vuosina 2025–2026.

Kuntatalouden menot pysyvät vuosina 2024–2026 hieman tuloja suurempina. Vuosikate riittää kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina. Kuntatalouden tilanne helpottuu sote-uudistuksen myötä nopeimmin kasvavien menojen siirtyessä pois kuntien vastuulta. Kuntatalouteen jää menojen ja tulojen välille rakenteellinen epätasapaino, joten tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve säilyy sote-uudistuksen jälkeenkin. Sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat. Samanaikaisesti investointitarpeet pysyvät kuitenkin mittavina muun muassa muuttoliikkeen ja rakennuskannan iän vuoksi. Myös ilmastonmuutoksen hillintä ja sen vaikutuksiin varautuminen edellyttävät kunnilta uusien toimintatapojen käyttöönottoa sekä investointeja muun muassa vihreään siirtymään.

5.4 Vesilahden kunnan taloudellinen tilanne

5.4.1 Kunnan talouden yleiskuva

Kuntataloudessa vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään pysyvien vastaavien poistojen suuruinen. Poistot kuvaavat keskimääräistä vuosittaista korvausinvestointitarvetta. Mikäli vuosikate kattaa poistot, kunnan ei keskimäärin tarvitse velkaantua, realisoida omaisuuttaan tai pitkäaikaisia sijoituksiaan pitääkseen palveluiden tuotantovälineet toimintakunnossa. Jos vuosikate jää negatiiviseksi, tulorahoitus ei riitä edes juokseviin menoihin. Kunnan vuosikate on vaihdellut merkittävästi edeltävinä vuosina. Vuosikate on riittänyt poistojen kattamiseen vuosina 2016, 2017, 2020 ja 2021.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Vuosikate	1 952 376	3 087 019	1 541 487	-137 617	1 968 226	2 846 578	491 424
Asukkaat	4 444	4 367	4 355	4 396	4 460	4 462	4 489
Vuosikate eur/asukas	439	707	354	-31	441	638	109
Tilikauden tulos	470 254	1 565 322	-25 021	-1 670 113	366 353	1 300 182	-1 331 676
Tilikauden yli-/alijäämä	487 799	1 604 444	14 101	-1 630 991	405 475	1 339 304	-1 292 554
Taseen kum. yli- /alijäämä	2 761 595	2 273 796	669 352	655 251	2 286 242	1 880 767	541 463
Asukkaat	4 444	4 367	4 355	4 396	4 460	4 462	4 489
Ylijäämä eur/asukas	621	521	154	149	513	422	121

Vesilahden talouden yleistilanne

Kunnan taseen 31.12.2021 mukainen ylijäämä oli 2 761 595 euroa. Kunnan vuoden 2022 talousarviossa kuluvan vuoden alijäämäksi arvioitiin 953 973 euroa. Tilinpäätösennusteen mukaisesti vuoden 2022 talous toteutuu arvioitua paremmin ja tilikauden ylijäämäksi arvioidaan n. 1 200 000 euroa. Parantunut tulos johtuu ennakoitua paremmasta verotulojen kertymästä ja ennakoarvioiden mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon maksuosuuksien palautuksesta.

Vesilahden kunnan lainojen määrä oli tilinpäätöksessä 2021 12,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 aikana Vesilahden kunta ei ole nostanut uutta lainaa, osittain johtuen investointien suunnitelmaa hitaammasta toteutumisesta ja osittain talousarviota paremmasta tulokertymästä.

5.4.2 Vuoden 2023 talousarvio

Vesilahden kunnanhallitus antoi 3.10.2022 §154 talousarvion suunnitteluohjeen. Talousarvion suunnitteluohjeeseen kuuluvan talousarviokehityksen mukaisesti kunnan toimintakate vuodelle 2023 oli -12 637 382 euroa ja vuosikate 2 160 080 euroa. Talousarviokehityksen toimintakulujen ennakoinnissa oli huomioitu palkkojen ja henkilösivukulujen kehitys sekä hyvinvointialueelle siirtyvien henkilöiden vuosittaisten kustannusten vähennykset. Lisäksi kehityksessä oli

huomioitu sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä Pirkanmaan pelastuslaitoksen järjestämän pelastustoiminnan palveluiden yhteensä n. 15 milj. euron vuosittaisten kustannusten vähennykset hyvinvointialueelle siirtymisen johdosta. Palvelujen ostoihin oli lisätty myös Voimian tuottamien ateriapalvelujen kustannusten 300 000 euron vuosittaiset kustannukset. Vastaavasti aineista, tarvikkeista ja tavaroista oli vähennetty elintarvikkeista 300 000 euron vuosittaiset kustannukset, koska Voimia tuottaa 1.1.2023 alkaen ateriapalveluita.

Vuoden 2023 talousarvio laaditaan eduskunnan hyväksymän hyvinvointialueuudistuksen lainsäädännön mukaisesti. Talousarviovuodelle 2023 sekä suunnitelmavuosille 2024 ja 2025 on huomioitu uudistuksen aiheuttamat muutokset valtionosuuksiin, verotuloihin sekä kunnan tuloihin ja menoihin.

Vuodelle 2023 määrätty veroprosentit ovat seuraavat:

Tulo- ja kiinteistöveroprosentit	Vuosi 2023
Tuloveroprosentti	9,36
Kiinteistöveroprosentit	
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,25
Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti	0,55
Muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti	1,40
Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti	2,00
Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentti	ei määrätty erikseen

Tulo- ja kiinteistöveroprosentit vuodelle 2023

Kunnan ulkoisten toimintatuottojen määrä talousarviossa on 2,7 miljoonaa euroa. Ulkoisten toimintakulujen määrä on noin -15,4 miljoonaa euroa ja toimintakate on -12,7 miljoonaa euroa. Toimintakate on noin 20 000 euroa heikompi kuin talousarvion laadintaohjeessa annetussa talousarviokehyksessä. Talousarviovuoden menot kasvavat hieman enemmän kuin talousarvion kehyksessä arvioitiin.

Talouden suunnitelmakaudella Vesilahden vuosikate ei riitä investointien kattamiseen eikä lainojen lyhennykseen. Uutta velkaa, lainanlyhennykset huomioiden, suunnitelmakaudella kertyy 4,9 miljoonaa euroa ja velkamäärä suunnittelukauden lopussa on 15,8 miljoonaa eli n. 3 356 euroa per asukas.

5.4.3 Kunnan henkilöstö

Kunnan henkilöstö jakaantuu palvelualueelle seuraavasti:

HTV 1 eli henkilötyövuosi 1 luku kertoo käytettävissä olevan henkilöstön määrän toimialueittain.

Luvusta ei ole vähennetty lomiam tai poissaoloja.

Henkilötyövuodet HTV1	TP 2021	TA 2023
Hallintopalvelut	*	42,12
Tekniset palvelut	*	9,64
Opetus- ja varhaiskasvatus	*	145,69
Vapaa-ajan palvelut	*	11,61
Rakennus- ja ympäristönsuojelu	*	2,83

6

Tuloslaskelma 2023-2025

6.1 Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023-2025

TULOSLASKELMA ulkoinen ja sisäinen	TP 2021	TA 2022	TPE 2022	TA 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT							
Myyntituotot	2 024 121	1 985 881	2 214 131	1 355 124	-31,8 %	1 365 624	1 365 624
Maksutuotot	528 508	445 164	501 953	708 764	59,2 %	475 164	475 164
Tuet ja avustukset	314 600	385 469	308 623	332 494	-13,7 %	275 994	260 994
Muut toimintatuotot	2 483 281	2 776 905	2 513 230	2 957 493	6,5 %	2 984 567	2 995 493
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	5 350 509	5 593 419	5 537 936	5 353 875	-4,3 %	5 101 349	5 097 275
TOIMINTAKULUT							
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot	-6 693 745	-7 460 064	-7 093 827	-7 803 430	4,6 %	-7 999 714	-8 163 646
Eläkekulut	-1 412 278	-1 532 021	-1 484 885	-1 588 001	3,7 %	-1 621 531	-1 649 421
Muut henkilösivukulut	-206 708	-236 250	-225 419	-262 560	11,1 %	-268 940	-274 490
Palvelujen ostot	-17 804 494	-19 494 181	-19 386 501	-4 806 512	-75,3 %	-4 710 472	-4 682 472
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 230 605	-1 277 486	-1 253 583	-1 153 530	-9,7 %	-1 133 280	-1 101 780
Avustukset	-601 261	-549 000	-513 596	-527 000	-4,0 %	-523 000	-523 000
Muut toimintakulut	-1 806 547	-1 844 416	-1 725 229	-1 869 873	1,4 %	-1 869 403	-1 869 403
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-29 755 637	-32 393 418	-31 683 041	-18 010 906	-44,4 %	-18 126 340	-18 264 212
TOIMINTAKATE	-24 405 128	-26 799 999	-26 145 105	-12 657 031	-52,8 %	-13 024 991	-13 166 937
Verotulot	19 196 220	19 659 070	20 824 219	11 890 705	-39,5 %	11 489 908	11 818 542
Valtionosuudet	7 974 051	7 771 608	7 936 018	3 093 860	-60,2 %	3 288 868	3 467 048
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot	0	100	0	100		100	100
Muut rahoitustuotot	130 093	51 728	68 988	68 000	31,5 %	68 000	68 000
Korkokulut	-39 181	-50 500	-43 172	-150 327	197,7 %	-310 084	-406 614
Muut rahoituskulut	-903 678	-103 544	-104 420	50 675	-148,9 %	864 213	63 483
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHT.	-812 767	-102 216	-78 604	-31 552	-69,1 %	622 229	-275 031
VUOSIKATE	1 952 376	528 463	2 536 528	2 295 982	334,5 %	2 376 014	1 843 622
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunn.mukaiset poistot	-1 482 123	-1 521 536	-1 354 671	-1 715 014	12,7 %	-2 068 642	-2 101 857
TILIKAUDEN TULOS	470 254	-993 073	1 181 857	580 968	-158,5 %	307 372	-258 235
Poistoeron lis.(-)tai väh.(+)	17 546	39 100	0	0		0	0
Varausten lis.(-)tai väh.(+)							
Rahastojen lis.(-) tai väh.(+)							
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	487 799	-953 973	1 181 857	580 968	-160,9 %	307 372	-258 235

	TP 2021	TA 2022	TPE 2022	TA 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
Toimintatuotot / toimintakulut %	-18,0 %	-17,3 %	-17,5 %	-29,7 %		-28,1 %	-27,9 %
Vuosikate / poistot %	132 %	35 %	187 %	134 %		115 %	88 %
Vuosikate / asukas	439	118	560	500		511	391
Asukasmäärä	4 444	4 470	4 530	4 590		4 650	4 710

Talousarvion laadintasäädösten mukaan talousarvion käyttötalousosa sisältää sekä ulkoiset että sisäiset menot ja tulot. Vuoden 2023 tehtäväalueiden määrärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia, taloussuunnitelmavuosien 2024 ja 2025 osalta määrärahat ovat toiminnan kehittämistä ohjaavia.

Kunnan sisäisen laskutuksen erät muodostuvat ruokahuolto- ja siivouspalveluista sekä kiinteistöjen pääoma- ja tilavuokrista. Sisäinen laskutus perustuu palvelun tai kiinteistön käyttöön.

Toimintatuotot

Kunnan talousarvion toimintatuotot 2023 ovat 239 544 euroa eli 4,3 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2022 talousarvion toimintatuotot. Toimintatuottojen laskuun vaikuttavat erityisesti Pirkkalan yhteistoiminta-alueen 31.12.2022 loppumisen myötä tukipalveluiden (siivoukset ja ateriat) 480 000 euron vuosittaiset vaikutukset, jotka näkyvät hallintopalveluissa tulosta heikentävänä.

Toimintatuotot koostuvat mm. varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista, odotettavissa olevista tonttien myyntivoitoista sekä rakennusten ja vesi- ja viemäriverkoston vuokratuotoista. Muihin toimintatuottoihin on lisätty rakennusten-, maa- ja vesialueiden vuokratulojen 400 000 euron vuosittaiset vaikutukset. Rakennusten vuokratulojen huomattavaa kasvua selittää pääosin terveysaseman vuokraaminen hyvinvointialueelle.

Sisäisissä myyntituotoissa ovat mukana kunnan sisäisessä käytössä olevien kiinteistöjen vuokratulot.

Toimintakulut

Kunnan talousarvion toimintakulut 2023 ovat 14 382 512 euroa eli 44,4 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2022 talousarvion toimintakulut. Toimintakulujen laskuun vaikuttavat erityisesti sosiaali- ja terveystalouden sekä Pirkanmaan pelastuslaitoksen järjestämän pelastustoimen palveluiden siirtyminen Pirkanmaan hyvinvointialueelle.

Vuodelle 2023 on varattu *henkilöstökuluihin* 425 656 euroa eli 4,6 prosenttia enemmän kuin vuoden 2022 talousarviossa. Henkilöstökuluissa on huomioitu palkkojen ja henkilösivukulujen kehitys. Palkankorotuksille on varattu talousarviovuodelle 2023 +3,05 prosentin korotus sekä suunnitelmavuodelle 2024 +3,11 prosentin korotus ja suunnitelmavuodelle 2025 arvioitu +2,25 prosentin korotus. Lisäksi henkilöstökuluista on vähennetty hyvinvointialueelle siirtyvien henkilöiden vuosittaiset kustannukset.

Palveluiden ostojen määrä laskee 14 687 669 euroa eli 75,3 prosenttia vuoden 2022 talousarvioon nähden. Palvelujen ostoista on vähennetty sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuslaitoksen yhteensä noin 15 milj. euron vuosittaiset vaikutukset hyvinvointialueelle siirtymisen johdosta. Palvelujen ostoihin on lisätty Voimian tuottamien ateriapalvelujen kustannusten 300 000 euron vuosittaiset vaikutukset.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot laskevat 9,7 prosenttia vuoden 2022 talousarvioon nähden. Euroissa lasku on 123 956 euroa. Aineista, tarvikkeista ja tavaroista on vähennetty elintarvikkeista 300 000 euron vuosittaiset kustannukset, koska Voimia tuottaa 1.1.2023 alkaen ateriapalveluita. Vastaavasti kustannuksia lisäävänä tekijänä on varauduttu energiakustannusten korotuksiin.

Kunnan *avustusten* määrä on 22 000 euroa eli 4,0 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2022 talousarviossa. Avustusten määrän vähennystä selittää pääosin yksityistieavustusten perusparannusten ja työmarkkinatuen kuntaosuuden avustuksen vähentäminen vuoden 2022 talousarvioon verrattuna.

Muut toimintakulut nousevat 25 457 euroa eli 1,4 prosenttia vuoden 2022 talousarvioon nähden.

TOIMINTAKATE paranee vuoden 2021 tilinpäätökseen nähden 11 748 097 euroa ja vuoden 2022 talousarvioon nähden 14 142 968 euroa. Toimintakatteen lasku on 52,8 prosenttia.

Verotulot

Verotulojen budjetoinnissa käytetään Kuntaliiton, valtionvarainministeriön ja verohallinnon tuottamaa verokehikkoa. Verotuloissa käytetyt luvut perustuvat Kuntaliiton 17.11.2022 julkaiseman kuntakohtaisen verotulokehikon ennusteeseen, jota on muutettu Vesilahden tonttien myyntiin ja kasvustrategiaan perustuvalla väkiluvulla. Hyvinvointialueuudistus laskee kaikkien kuntien tuloveroprosentteja vuoden 2023 alusta. Vuonna 2023 käytetään kunnan vuoden 2022 veroprosenttia, johon tehdään 12,64 prosenttiyksikön tuloveroleikkaus. Vesilahden tuloveroprosentti vuonna 2023 on 9,36 prosenttiyksikköä.

TILIVUOSI	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
Verolaji						
Kunnallisvero	16 184	17 037	18 535	9 841	9 490	9 799
<i>Muutos %</i>	6,6	5,3	8,8	-46,9	-3,6	3,3
Yhteisövero	575	856	902	650	600	620
<i>Muutos %</i>	9,3	48,9	5,4	-27,9	-7,7	3,3
Kiinteistövero	1 183	1 314	1 388	1 400	1 400	1 400
<i>Muutos %</i>	-6,1	11,0	5,6	0,9	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	17 942	19 206	20 824	11 891	11 490	11 819
<i>Muutos %</i>	5,8	7,0	8,4	-42,9	-3,4	2,9

Verotuloennuste

Valtionosuudet

Kunnan valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM). Lisäksi samassa yhteydessä valtionosuuksien kanssa maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen tehtäväalueet. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, ja se perustuu kunnan asukkaisen palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnallisesti. Valtionosuusprosentti laskee vuoden 2022 23,59 prosentista 22,09 prosenttiin vuonna 2023.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä toimii osana kuntien valtionosuusjärjestelmää. Järjestelmällä rahoitetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, osaa esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutusta, ammatillista peruskoulutusta, oppisopimuskoulutusta, ammatillista lisäkoulutusta ja kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, kesäyliopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa ja opintokeskuksissa järjestettyä vapaan sivistystyön koulutusta. Lisäksi järjestelmä kattaa ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan ja opetustuntimäärän perusteella rahoitettavan taiteen perusopetuksen, kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminnan.

Valtionosuuksien yhteydessä maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaus määräytyy oppilaan isän mukaan. Kotikuntakorvaukset kirjataan toimintatuloihin ja -menoihin, eivätkä ne sisälly valtionosuuksiin siitä huolimatta, että ne maksetaan valtionosuuksien yhteydessä.

Talousarvion laadinnassa on käytetty Kuntaliiton ja Valtiovarainministeriön valtionosuuslaskelmia. Lopulliset päätökset kuntien valtionosuuksista vuodelle 2023 tehdään joulukuun 2022 lopussa. Talouden suunnitelmavuosien osalta valtionosuudet on arvioitu Inspiran painelaskelmien pohjalta, joissa on myös huomioitu arvioidut indeksikorotukset. Suunnitelmavuosien valtionosuuksiin kohdistuu kuitenkin merkittäviä riskejä, kuten valtion velkaantuminen ja hyvinvointialueiden mahdollisten suurien alijäämäisten tuloksien vaikutukset ja niiden rahoitusvaihtoehdot sekä miten nämä tulevat mahdollisesti vaikuttamaan kuntien valtionosuustasoihin.

Rahoitustuotoissa ja -kuluissa näkyy kunnan lainojen ja koronvaihtosopimuksen korkovaikutukset. Muissa rahoituskuluissa on huomioitu tilinpäätökseen 2021 kirjatun tilikauden tuloksen heikentävän kirjauksen purkaminen ja siten suunnitelmavuoden 2024 tuloksen parantaminen 800 000 euroa.

VUOSIKATE

Vuosikate on kunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos, joka ilmoittaa tulorahoituksen riittävyyden pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuvien poistojen kattamiseen. Vuosikatteella tulisi keskimäärin kattaa vähintään suunnitelman mukaisten poistojen määrä, jotta uusintainvestointien omarahoitus voidaan turvata.

Kunnan talousarviovuoden ja -suunnitelmavuosien talous näyttää kokonaisuudessaan hyvältä. Talousarviovuoden ja suunnitelmavuoden 2024 vuosikate riittävät kattamaan poistot ja vuosien taloudet ovat ylijäämäisiä. Ainoastaan suunnitelmavuoden 2025 vuosikate ei riitä kattamaan poistoja ja siten suunnitelmavuoden 2025 talous on hieman alijäämäinen.

Suunnitelman mukaisissa poistoissa noudatetaan kunnanvaltuuston päätöksen 29.10.2012 §64 mukaista poistosuunnitelmaa. Suunnitelmapoistoja ja arvonalentumisia ei budjetoida määrärahoina, vaan niiden sitovuus määritellään valtuuston erikseen hyväksymässä poistosuunnitelmassa.

6.2 Sitovuus

Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut, satunnaiset erät ja tilinpäätössiirrot. Tuloarvioiden alittuminen ja määrärahan ylittyminen on käsiteltävä talousarviomuutoksena valtuustossa.

Tuloslaskelmaosa	TA 2023
Verotulot	11 890 705
Valtionosuudet	3 093 860
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 552
Satunnaiset erät	0
Tilinpäätössiirrot	0
Yhteensä	14 953 013

7

Käyttötalousosa vuosille 2023–2025

Käyttötalous ja toiminnan tavoitteet esitetään vastuualueittain. **Valtuustoon nähden sitova taso vastuualueilla on tuottojen ja kulujen erotus eli netto paitsi vesi- ja viemärlaitoksessa, jossa sitova taso on tilikauden tulos.** Käyttötalousosassa valtuusto asettaa vastuualuekohtaiset tavoitteet ja osoittaa tavoitteiden toteuttamiseksi nettomääräiset määrärahat tehtävien hoitamiseen.

Vastuualueella erikseen sitovaksi merkittyä määrärahaa ei voi käyttää muuhun kuin valtuuston hyväksymään tarkoitukseen.

Sosiaali- ja terveystalouden vastuualue poistetaan vuodesta 2023 alkaen hyvinvointialueelle siirtymisen johdosta.

- Sosiaali- ja terveystalouteen kuulunut ympäristöterveydenhuolto siirtyy hallintopalveluihin vuodesta 2023 alkaen. Vuosittainen vaikutus 110 000 euroa.

7.1 Tarkastuslautakunta

7.1.1 Tarkastuslautakunta

LT10 Tarkastuslautakunta	TP 2021	TA 2022	TAE 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-6 823	-15 500	-16 222	5	-16 222	-16 222
TOIMINTAKATE	-6 823	-15 500	-16 222	5	-16 222	-16 222

Vastuhenkilö: -

Vastualueen toiminta:

Kunnan hallinnon ja talouden arvioinnista ja tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko kunnan talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös kunnan toiminnan tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

7.2 Kunnanhallitus

7.2.1 Hallintopalvelut

LT20 Hallintopalvelut	TP 2021	TA 2022	TAE 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1 916 654	2 413 248	1 818 248	-25	1 550 222	1 561 148
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 842 518	-4 184 117	-3 871 859	-8	-3 881 294	-3 876 694
TOIMINTAKATE	-1 925 864	-1 770 869	-2 053 611	16	-2 331 072	-2 315 546

Vastuhenkilö: Hallintojohtaja

Vastualueen toiminta:

Hallintopalvelut muodostuu seuraavista tehtäväalueista: demokratia (vaalit), strateginen johto, yleishallinto, talouspalvelut, tukipalvelut, elinkeino- ja maaseutupalvelut ja kaavoitus. Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä.

Strategisessa johdossa valtuusto on kunnan ylin päättävä elin, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta. Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Yleishallintoon kuuluvat kunnan hallinto- ja henkilöstöpalvelut, työllisyyspalvelut ja liikennepalvelut. Hallintopalvelut vastaavat kunnan asiakaspalvelusta, tietohallinnosta ja hallintotehtävistä kuten asianhallinnan ja asiakirjahallinnon kokonaisuudesta. Henkilöstöpalvelut koordinoi ja kehittää henkilöstöasioita esimiestyön tukena.

Työllisyyspalveluiden osalta on solmittu isäntäkuntamallista Lempäälän kunnan kanssa 1.1.2023 alkaen. Mallin mukaisesti Lempäälä vastaa työllisyyspalveluiden viranomaistoiminnasta ja käytännön toteutuksesta kuntien keskenään sopiman sopimuksen puitteissa. Työllisyyden kuntakokeilu jatkuu normaalisti muutoksesta huolimatta.

Liikennepalvelut kunnan joukko- ja palveluliikenteestä. Talouspalvelut tuottavat kunnan virallisen talousraportoinnin ja tuottaa taloustietoa kunnan strategisen johtamisen tueksi. Kunnan taloushallintopalveluita on ulkoistettu Monetra Pirkanmaa Oy:lle.

Tukipalvelut tuottavat ruoka-, siivous- ja kuljetuspalvelut kunnan eri hallinnonaloille, henkilöstölle ja muille asiakkaille. Vuonna 2023 tukipalvelut eivät valmista enää ruokaa omana toimintana, vaan kunta ostaa ruoan Pirkanmaan Voimia Oy:ltä.

Elinkeinopalvelut edistävät paikallista elinvoimaa, vastaavat kunnan markkinoinnista ja panostavat kunnan kehittämiseen. Tavoitteena on uusien yritysten ja asukkaiden hankkiminen kuntaan sekä olemassa olevien yritysten vahvistaminen ja uudistaminen. Markkinoinnin

lähtökohtana on parantaa Vesilahden tunnettavuutta ja ylläpitää kunnan pitovoimaa niin yritysten kuin asukkaiden osalta. Vesilahden maaseutuelinkeinoviranomaistehtävät hoidetaan Lempäälässä.

Kaavoitus vastaa kunnan kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta. Talousarviota tehdessä kunnan jatkuvien kaavoituspalveluiden hankinta tapahtuu ostopalveluna. Jatkuvia palveluita voi jatkossa ostaa myös kuntien hankintayhtiö KuHan kautta.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Hallintopalvelut

Hallinto digitalisoituu kiihtyvää tahtia ja erityisesti tietoturvaan liittyvät kysymykset ovat olennaisia. Tietoturvaan kohdistuvat uhat lisääntyvät koko ajan, ict-projekteja on paljon ja kehittäminen jatkuvaa. Tämän muutoksen hallinointiin on talousarviossa varattu yhden henkilötövuoden panos, joka kohdistuu hallinnon ja ict:n välimaastoon.

Muuten hallinnossa pyritään varmistamaan ajantasaiset ja laadukkaat digitaaliset palvelut ja vastaamaan lainsäädännön vaatimuksiin esim. tiedonhallintalain osalta. Hallinnossa kehitetään sopimushallinnan järjestelmää, asianhallintajärjestelmää ja mietitään keskeisten asiakaspalveluprosessien sujuvuutta palvelumuotoilun keinoin. Kunta osallistuu merkittäviin seudulliseen tietojärjestelmäkehityshankkeisiin kuten eVakaan (varhaiskasvatus) ja DigiOne (perusopetus).

Henkilöstön hyvinvointiin panostetaan erityisesti vuonna 2023. Vesilahdessa uudistetaan strategian pohjalta henkilöstöpolitiikkaa, kehitetään henkilöstöetuuksia ja HR-prosesseja, esim. Rekrytointien, palkitsemisen, arvioinnin ja kehittämisen osalta. Yhteisöllisyyden kehittäminen yhteisten tapahtumien sekä viestinnän keinoin jatkuu. Tavoitteena on parantaa työnantajamielikuvaa ja pitää yllä hyvä henkilöstötyytyväisyyden taso.

Viestintä

Vesilahden viestintä ja markkinointi ovat ottaneet valtavia harppauksia eteenpäin viime vuosina, koska kunta on resurssoinut viestintään myös henkilöstöpanoksella. Visuaalinen ilme on myös jalkautunut hyvin erilaisiin materiaaleihin. Seuraavaksi kunnan tulee keskittyä ulkoisen ja sisäisen viestinnän johtamiseen. Johtamisviestintää on lisättävä ja autettava esihenkilöitä viestimään. Valmistelusta ja päätöksistä on tiedotettava proaktiivisesti medialle. Resursseja pitäisi suunnata erityisesti kunnan perustehtävää palvelemaan viestintään, josta tehdään Vesilahden näköistä. Viestinnän tuloksista kertovaa mittaristoa on edelleen kehitettävä. Johtoryhmä aloittaa kehitystyön vuonna 2023.

Kaavoitus

Kunnan kaavavaranto asuintonttien ja yritystonttien osalta on vähäistä. Kunnan tulee varmistaa kirkonkylän yleiskaava-alueen tiivistäminen asemakaavoituksella ja varautua suunnittelemaan Vesilahdentien eteläisen osayleiskaavan asemakaavoitusta sekä viitesuunnitelmia, joilla paremmin hahmotetaan alueen toiminnallisuuksia. Edelleen tutkitaan sitä, voidaanko kunnan kyliin kehittää niiden vahvuuksiin perustuvaa kaavoitusta. Palveluiden kehittäminen ja lisääminen vaatii kuitenkin kunnan osalta tiivistä rakentamista ja yhdistymistä Tampereen kaupunkiseudun toimintoihin. Kaavoituksen prioriteettinä on saada uuden osayleiskaavan myötä kehitettyä uusi n. 800 ihmisen asuinalue sekä n. 40ha työpaikka-aluetta.

Maankäyttö

Maankäytön osalta kunnan tulee pyrkiä tehostamaan jo muodostettujen rakennuspaikkojen rakentamista. Lisäksi maankäyttö, maanhankinta ja maankäytön yhteistyö yksityisten maanomistajien kanssa on kohdistettava ensisijaisesti uudelle Vesilahdentien eteläiselle osayleiskaava-alueelle. Maankäyttö ja sen tuomat investoinnit on mitoitettava oikein kunnan vuosikatteen ja rahoituksen riittävyden kanssa. Kunnan on jo vuonna 2023 alettava suunnittelemaan osayleiskaava-alueen toiminnallisuuksia, rakennettavuutta, rahoitusta, energiaratkaisuja, myyntiä ja yhteistyökumppaneita.

Elinkeino

Elinkeinopalveluiden toimintasektori on muuttunut voimakkaasti viime vuosien aikana. Tilanteeseen ei ole oletettavissa nopeita muutoksia myöskään vuoden 2023 osalta. Haastava geopoliittinen tilanne sekä inflaation nopea nousu haastaa eri toimialoja voimakkaasti. Muutosten nopeus ei monesti ole haaste vaan niiden arvaamattomuus ja kesto. Elinkeinoon puolelta on selkeää, että jatkossa kehityksessä tapahtuu vahva uudelleenpainotus. Kunnan tulee tulevana vuosina kehittää aktiivisesti elinkeinoelämän edellytyksiä kunnassa ja varmistaa yrityksille ja kuntalaisille edellytykset laadukkaaseen, turvalliseen ja omavaraiseen toimintaympäristöön. Kehitystä tukee myös vuoden vaihteessa toteutuva hyvinvointialueiden muutos, jonka johdosta elinkeinon merkitys korostuu.

Informatiiviset tunnusluvut:

Hallintopalvelut

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Maanhankinta, ha		*	40	20	20
Kunnan asuintonttien luovutus (AP, AR, AK ja AL), kpl	8	20	18	18	18
Valmistuneet asunnot, okt (kpl)	-	-	15	15	15
Kunnan kasvuprosentin mukainen asuintonttien kaavavaranto viidelle vuodelle, okt (kpl)	-	-	75	75	75
Kortteli pinta-alatarve okt tonttimäärän saavuttamiseksi (m2)	-	-	23500	23500	23500
Kunnan yritystonttien luovutus, kpl	0	*	2	5	5
vesilahti.fi kävijämäärä	165 515	161 700	169 700	178 250	196 000
Tukea hakeneet maatilat	145	145	145	145	145
Myönnetyt tukieurot	3 130 000	3 200 000	3 200 000	3 200 000	3 200 000
Käytössä oleva viljelysmaa (ha) (tukia myönnetty)	5330	5330	5330	5330	5330

7.3 Sivistyslautakunta

7.3.1 Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

LT60 Opetus- ja varhaiskasvatus	TP 2021	TA 2022	TAE 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	752 474	646 279	629 147	-3	639 147	624 147
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-9 358 473	-10 034 870	-10 774 043	7	-10 953 813	-11 103 233
TOIMINTAKATE	-8 605 999	-9 388 591	-10 144 896	8	-10 314 666	-10 479 086

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

Vastuualueen toiminta:

Sivistyspalveluihin kuuluu kaksi vastuualuetta, jotka ovat opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut sekä vapaa-ajan palvelut. Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden hallinto jakautuu sivistyspalveluiden, opetuspalveluiden sekä varhaiskasvatuspalveluiden hallintoon. Sivistys- sekä opetuspalveluiden hallinnosta vastaa sivistysjohtaja ja varhaiskasvatuspalveluiden hallinnosta varhaiskasvatusjohtaja.

Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu varhaiskasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, yksityinen varhaiskasvatus ja kotihoidontuki. Kunta maksaa lisäksi yksityisen hoidon tukea ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää. Varhaiskasvatusta tarjotaan Peiponpellon, Satumetsän ja Peuraniityn päiväkodeissa sekä kunnallisessa ja yksityisessä perhepäivähoidossa. Opetuspalveluissa tarjotaan esi- ja perusopetusta vuosiluokkien 0–6 kouluissa Narvassa ja Ylämäellä sekä vuosiluokkien 0–9 yhtenäiskoulussa Kirkonkylällä.

Muu koulutus sisältää Pirkan opiston kansalaisopistopalvelut, jotka jakautuvat vapaaseen sivistystyöhön, musiikin taiteen perusopetukseen ja muuhun taiteen perusopetukseen. Pirkan Opisto on Vesilahden, Lempäälän, Pirkkalan ja Nokian yhteinen kansalaisopisto, jossa Nokian kaupunki toimii isäntäkuntana. Lisäksi Taito Pirkanmaa ry:n Vesilahden Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä antaa laajan oppimäärän mukaista käsityön taiteen perusopetusta.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevast:

Vesilahden kunnan kasvu näyttää jatkuvan noin 2 % vuosivauhtia, joka tuo paineita erityisesti varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Varhaiskasvatuspaikkoja tarvitaan lähivuosina lisää, joka huomioidaan talousarviossa ja suunnittelussa. Varhaiskasvatuslain ja -suunnitelman muutokset (mm. asiakasmaksulaki, ilmoitusvelvollisuus, kolmitasoisien tuen järjestäminen, henkilöstömitoitus) tuovat lisähaastetta palvelun toteuttamiselle ja kehittämiselle. Käytännössä sääntelyn kiristyminen, laadun kehittäminen, asiakasmaksujen alentaminen ja palvelutarpeen kasvu näkyvät prosentuaalisesti merkittävinä kulujen kasvuna. Vesilahden kunnan varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ovat laadukkaita, palvelun toteuttamiseen on saatu pätevää henkilöstöä ja asiakastyytyväisyys on korkeaa. Näistä kaikista tulee huolehtia myös jatkossa.

Esi- ja perusopetuksessa oppilasmäärä pysyi muuttovoiton ansiosta ennallaan mutta ennusteiden mukaan vuodesta 2024 alkaen perusopetuksesta poistuvat ikäluokat ovat noin 30 oppilasta esiopetukseen tulevia ikäluokkia suurempia, joten oppilasmäärän pienentymisen määrän ratkaisee muuttovoiton jatkuvuus. Myös koulujen oppimisympäristöt ovat pääosin kunnossa mutta vuosina 2023–2025 niiden ylläpitoon ja kunnostukseen on varattu investointeihin noin miljoona euroa. Toiminnallisesti kehittämisen kohteina ovat tuen rakenteet ja digitalisaatio sekä erityisesti oppilaiden hyvinvointi. Kouluterveyskysely on tuonut esiin huolestuttavia trendejä, joiden suunnan muuttamiseen opetus-, oppilashuoltohenkilöstö sekä nuorisopalvelut ovat yhteistyössä ryhtyneet. Hyvinvointialueuudistus vie oppilashuollon toiseen organisaatioon ja toimivista yhteistyörakenteista hyvinvointialueen kanssa on huolehdittava niin yksilö- kuin kuntatasolla.

Tehokkuustunnusluvut

Tehokkuustunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Päiväkotien käyttöaste, vuoden ka.	70%		75%	80%	70%
Varhaiskasvatuksen kustannukset laskennallista lasta kohden, €/vuosi	11904	11800	11900	12000	12000
Keskimääräinen lapsikohtainen asiakasmaksutulo, €/kk	123	110	100	100	100
Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset, €/vuosi (TA620 toimintakate/oppilasmäärä 1-9)	9244	10700	11100	11750	12400
Laskennallinen ryhmäkoko (oppilasmäärä jaetaan opetukseen käytetyllä opetusresurssilla ja saatu osamäärä kerrotaan opetussuunnitelman tuntijaon mukaisella tuntimäärällä)	16,6	17	17	17	17

Informatiiviset tunnusluvut

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä	181	215	220	230	250
Yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä	18	18	20	20	20
Osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin	78%		80%	82%	84%
Kunnallisen varhaiskasvatuksen osuus palvelutuotannosta	92%	92%	90%	85%	85%
Tehostetun ja erityisen tuen päätöksen saaneita lapsia varhaiskasvatuksessa %	14,8%				
Iltapäivätoimintaan osallistuvien 1.-2.lk oppilaiden % osuus	54%	55%	57%	60%	60%
Esiopetuksessa olevien lasten määrä	55	55	52	40	45
Perusopetuksessa olevien lasten määrä	623	596	597	573	550
Tehostetun ja erityisen tuen päätöksen saaneita oppilaita esi- ja perusopetuksessa %	18,0%	22,5%			
Käsityö- ja muotoilukoulun tuntimäärä		400	540	540	540
Pirkan opiston tuntimäärä		3790	3810	3800	3800

7.3.2 Vapaa-ajan palvelut

LT65 Vapaa-ajan palvelut	TP 2021	TA 2022	TAE 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	167 130	133 850	156 350	17	156 350	156 350
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-811 073	-809 664	-892 924	10	-896 194	-905 354
TOIMINTAKATE	-643 943	-675 814	-736 574	9	-739 844	-749 004

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Vastualueen toiminta:

Sivistyspalveluihin kuuluu kaksi vastuualuetta, jotka ovat opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut sekä vapaa-ajan palvelut. Vesilahden kunnan vapaa-ajan palveluihin kuuluu kunnan tarjoamat kirjasto-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut sekä näiden alla tapahtuva järjestöyhteistyö. Myös kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhdyspintatyö kunnan sisällä, kuntien välillä, hyvinvointialueen kanssa, Vesilahden yhteisöjen, järjestöjen, seurojen ja kunnan toimielinten kanssa sisältyvät vapaa-ajan vastuualueeseen.

Vapaa-ajan palveluiden keskeisenä tavoitteena on kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen laadukkaiden ja vaikuttavien vapaa-aikatoimintojen sekä kuntalaisten osallistamisen avulla. Vapaa-ajan palveluissa pyritään ennaltaehkäisemään syrjäytymistä sekä häiriö- ja riskikäyttäytymistä. Vapaa-ajan palvelujen tehtävänä on edistää kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, kulttuuriin ja liikkumiseen.

Vesilahden kirjasto on yksi Pirkanmaan PIKI-kirjastoista. Kirjastopalvelut edistävät kirjallisuuden, taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta sekä elinikäistä oppimista. Kirjasto tarjoaa monipuoliset tilat tapahtumiin, yhteisöllisyyteen ja järjestöyhteistyön toimintaan. Kirjastolla on myös merkittävä rooli kuntalaisten osallisuuden edistämisessä. Kulttuuripalveluiden keskeisenä tehtävänä on tukea kuntalaisten kulttuurihyvinvointia.

Liikuntapalvelut tarjoavat kuntalaiselle mahdollisuuden huolehtia omasta hyvinvoinnistaan monipuolisia liikuntalajeja harrastamalla niin omatoimisesti kuin ohjatusti. Nuorisopalvelut tarjoavat nuorille palveluita hyvinvoinnin tueksi ja mielekästä tekemistä sekä tapahtumia vapaa-ajalle. Nuorisopalveluilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten osallisuuden edistämisessä sekä tarjoamalla vaikuttamisen mahdollisuuksia nuorisovaltuuston toiminnan kautta.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Vapaa-ajan palveluiden merkitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä korostuu hyvinvointialueuudistuksen myötä. Vapaa-ajan palvelut ovat onnistuneet hyvin hankehauissa, joiden turvin pystytään toteuttamaan monia "ylimääräisiä" palveluita. Tilanne on sinänsä myönteinen, mutta toimintojen hankevetoinen rahoitus sitoo resursseja hankehallintoon ja vaikeuttaa suunnitelmallista ja pitkäjänteistä palveluiden kehittämistä. Kasvukunnassa tulee myös vapaa-ajan palveluiden skaalautua asukasluvun suhteessa ja huomiota tulee lähitulevaisuudessa kiinnittää yhteistyössä teknisten palveluiden kanssa liikuntapaikkarakentamiseen, lähiliikuntapaikkoihin sekä kevyen liikenteen ja retkeilyn reitteihin.

Tehokkuustunnusluvut

Tehokkuustunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kirjaston toimintakulut € / asukas	72,56	65,80	60,00	60,00	60,00
Kokonaiskulut € / kirjaston laina	4,11	4,69	4,00	4,00	4,00
Liikuntapalveluiden toimintakulut € / asukas	51,08	57	48,23	50	55
Nuorisopalveluiden toimintakulut € / asukas	44,49	59,98	45,42	48,00	48,00
Kulttuuripalveluiden toimintakulut € / asukas	5,04	5,03	4,80	4,61	4,80

Informatiiviset tunnusluvut

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kirjaston kokonaislainaus / asukas	17,7	14,04	17,00	17,00	17,00
Aineistohankinnat € / asukas	7,37	6,42	9,00	9,00	9,00
Kirjaston fyysiset käynnit / asukas	8,5	5,24	12,00	12,00	12,00
Nuorisotilan käynnit / alle 29-vuotias	6,91	3,12	7,00	7,00	7,00
Liikunta-avustukset € / asukas	3,43	2,72	2,75	2,75	2,75

Nuorisoavustukset € / asukas	0,90	0,68	0,7	0,7	0,7
Kulttuuriavustukset € / asukas	1,93	2,75	2,75	2,75	2,75

7.4 Tekninen lautakunta

7.4.1 Tekniset palvelut

LT70 Tekniset palvelut	TP 2021	TA 2022	TAE 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 084 363	2 132 234	2 482 322	16	2 487 822	2 487 822
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-1 698 537	-1 847 804	-1 880 486	2	-1 823 286	-1 801 896
TOIMINTAKATE	385 826	284 430	601 836	112	664 536	685 926

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja

Vastualueen toiminta:

Tekniset palvelut ylläpitävät, kehittävät ja vahvistavat Vesilahden ympäristöä edistäen kuntalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Tekniset palvelut vastaavat kunnan kaduista, kevyenliikenteenväylistä, yleisistä alueista ja rakennuksista. Teknisen palvelut koostuvat teknisestä hallinnosta, kiinteistötoimesta, liikenneväylistä ja yleisistä alueista.

Kiinteistötoimeen kuuluu Vesilahden kunnan omistamien kiinteistöjen ylläpito, korjaukset ja tekninen kunnossapito. Pyrkimyksenä on kiinteistöjen arvon säilyttäminen ja turvallisen toimintaympäristön takaaminen kiinteistötoimen kiinteistöillä.

Liikenneväylät ja yleiset alueet pitävät sisällään kaavateiden, kevyenliikenteenväylien, katuvalojen, yleistenalueiden, uima- ja venerantojen, leikkikenttien, ulkoliikuntapaikkojen ja viheralueiden suunnittelun, ylläpidon, kunnossapidon ja rakennuttamisen. Teknisen palvelun tavoitteet perustuvat kuntastrategiaan ja MAL- sopimukseen. Teknisen palvelun tavoitteita ohjaavat myös Tampereen kaupunkiseudun kävelyn- ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma, rakennesuunnitelma, liikennejärjestelmäsuunnitelma, ilmastostrategia sekä kets- ja hinku-sopimukset

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Tulevina vuosina kiinteistöjen korjausvelkaa pyritään vähentämään suunnitelmallisilla investoinneilla ja korjauksilla. Lisäksi kiinteistöjen ja katuvalojen osalta pyritään energiaa säästäviin investointeihin ja toimenpiteisiin. Kiinteistöjen osalta selvitetään vaihtoehtoisia lämmitysmuotoja ja aurinkoenergian käyttöönoton mahdollisuuksia.

Panostukset kävelyn- ja pyöräilyn kehittämiseen jatkuvat, ELY-keskus suunnittelee mt301 viereen kevyenliikenteen väylää Lempäälän ja Vesilahden välille. Lisäksi seudullisia kävelyn ja pyöräilyn toimenpiteitä viedään kunnissa eteenpäin yhdessä kaupunkiseudun kanssa.

Liikenneväylien suunnitelmallista kunnossapitoa jatketaan ja uusien alueiden teiden saattamista päällysteiseksi jatketaan. Liikennemäärien kasvaessa vanhojen tieosuuksien ja risteysalueiden tarkastelua turvallisuuden ja toimivuuden näkökannalta tarvitsee tehdä.

Informatiiviset tunnusluvut:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kaavatiet (km)	34,41	*	37,31	37,31	37,31
Kevyenliikenteen-väylät (km)	9,46	*	9,71	9,71	9,71
Kiinteistöjen määrä (kpl)	26	*	24	24	24
Kiinteistöjen lämmitettävä tilavuus (m ³)	98 676	*	95926	95926	95926
Leikkikentät, uima- ja venerannat ja ulkoliikuntapakat (kpl)	20	*	21	21	22
Katuvalojen määrä (kpl)	1230	*	1250	1270	1270
Kiinteistöjä koskevien vikailmoitusten määrä	529 kpl	*	500	490	480
Kaavateitä koskevien vikailmoitusten määrä	105 kpl	*	100	90	80
Eenrgiatehokkuutta parantavien hankkeiden määrä	*	*	2	3	3

* Tunnuslukua ei ole ennen mitattu, tai pohjatiedot tunnuslukua varten eivät ole vielä saatavilla. Tunnusluvut lasketaan vuodesta 2020 lähtien. Aiempia vuosia ei lasketa takautuvasti.

7.4.2 Vesi- ja viemärlaitos

LT75 Vesi- ja viemärlaitos	TP 2021	TA 2022	TAE 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	241 405	165 000	165 000	0	165 000	165 000
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-8 894	-50 500	-20 500	-59	-20 500	-20 500
TOIMINTAKATE	232 511	114 500	144 500	26	144 500	144 500
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-210 249	-230 400	-259 696	13	-313 245	-318 275
TILIKAUDEN TULOS	22 262	-115 900	-115 196	-1	-168 745	-173 775

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja

Vastualueen toiminta:

Vesilahden vesi- ja viemärlaitoksen operoinnista on sovittu yhdessä Lempäälän veden kanssa. Vesilahden kunnanvaltuusto on hyväksynyt 26.3.2018 vesihuoltolaitosta koskevan operointisopimuksen sopeutumiskauden ajaksi. Operointisopimus käsitellään uudelleen Vesilahden kunnan päätöksenteko elimissä. Operointisopimuksen mukaan vesi- ja viemärihuoltolaitoksen toiminnasta vastaa Lempäälän Vesi Oy. Lempäälän vesi vastaa Vesilahden vesihuoltolaitoksen vesi- ja viemärlaitoksen toiminta-alueella laatuvaatimukset täyttävän käyttöveden määrällisen saatavuuden ja huolehtii viemäriveresien poisjohtamisesta ja asianmukaisesta käsittelyn kustannuksineen. Vesilahti vastaa uusien kaava-alueiden vesihuoltolinjojen suunnittelusta ja rakennuttamisesta. Lisäksi Vesilahti vastaa verkoston ja kiinteän omaisuuden kunnosta saneeraussuunnitelman mukaisesti.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Lempäälän vesi hoitaa Vesilahden vesi- ja viemärlaitoksen operoinnin ja toiminnan päätavoitteet tulevat lainsäädännöstä. Lain mukaan tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemärointi. Valtakunnallisesta tilanteesta johtuen vesihuoltolaitoksilla masujen nostamiseen on painetta nousseiden sähkö, materiaali ja kemikaalikulujen vuoksi. Taloudelliset haasteet tulee huomioida myös Vesilahden vesilaitoksen näkökulmasta.

Informatiiviset tunnusluvut:

Vesihuoltolaitos

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Putkistomäärät (metriä)	67,4	*	70,3	70,3	70,3
Putkirikot (kpl)	0	0	0	0	0
Saneerattu putkisto (metriä)	0	0	0	0	
Hukkavesi %	3,62	3	3	3	3
Liittyneiden kiinteistöjen määrä	929	930	940	950	960

Viemärlaitos

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Putkistomäärät (metriä)	69,9	*	74,4	74,4	74,4
Putkirikot (kpl)	0	0	0	0	0
Saneerattu putkisto (m)	0	0	30	30	30
Hukkavesi %	32,96	35	33	31	29
Jätevedenpumppaamoiden määrä	35	35	38	38	38
Liittyneiden kiinteistöjen määrä	861	873	880	890	900

* Tunnuslukua ei ole ennen mitattu, tai pohjatiedot tunnuslukua varten eivät ole vielä saatavilla.

7.5 Rakennus- ja ympäristölautakunta

7.5.1 Rakennusvalvonta, yksityistiet ja ympäristönsuojelu

LT71 Rakennusvalvonta ja ympäristö	TP 2021	TA 2022	TAE 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	167 056	102 808	102 808	0	102 808	102 808
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-315 396	-374 226	-437 250	17	-417 409	-422 691
TOIMINTAKATE	-148 340	-271 418	-334 442	23	-314 601	-319 883

Vastuhenkilö: Rakennustarkastaja

Vastualueen toiminta:

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu hoitavat toimialueeseensa kuuluvia lakisäateisiä viranomaistehtäviä. Lisäksi toimintaympäristöön kuuluu yksityistie- ja silta-avustukset. Rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisena kunnassa toimii rakennus- ja ympäristölautakunta.

Rakennusvalvonnan tavoitteina on edistää kestävä, terveellistä ja turvallista rakentamista mahdollistamalla rakennusten elinkaaren aikaisia energiankäyttöratkaisuja, ohjeistaa parempaan kosteudenhallintaan ja luoda mahdollisimman laaja rajapinta hankkeeseen ryhtyvien ohjaukseen. Yksityistielaisissa kunnalle määrättyjä tehtäviä hoitaa rakennusvalvonta yhdessä rakennus- ja ympäristölautakunnan kanssa.

Rakennusvalvonnan toiminta painottuu erityisesti ennakkoneuvontaan lupamenettelyn ja suunnittelun alkuvaiheessa (kaavat, rakennustapaohjeet) sekä suunnittelun (suunnitelmat, asiakirjat, lausunnot) ja valvonnan (työnjohdon pätevyysvaatimukset) laadun varmistamiseen.

Ympäristönsuojelun tavoitteena on edistää kestävästi kehittyvää, terveellistä, viihtyisää sekä luontosuhteiltaan monimuotoista luonnonympäristöä panostamalla lupa- ja valvontatehtäviin sekä toteuttamalla pitkän aikavälin ympäristönsuojelun edistämissuunnitelmaa. Ympäristönsuojelun viranhaltijatehtäviä hoitaa ympäristötarkastaja.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevast:

Lain muutosten vaikutuksista (Rakennusvalvonta / Ympäristönsuojelu)

Maankäyttö- ja rakennuslain tuomat muutokset vaikuttavat toimintaympäristöön ja toimintaan. Muuttuvat rakennuslupamuodot, tietomallipohjainen rakennuslupa ja suunnittelijoiden sekä työnjohtotehtävistä vastaavien muutokset lisäävät rakennusvalvontaan kohdistuvia neuvontapyyntöjä. Tietomallipohjainen rakennuslupa tarvitsee toimiakseen riittävät ohjelmistot sekä tietokoneen luvan käsittelyä varten. Lisäksi henkilöstön koulutukseen on panostettava.

Nykyinen ilmastolaki vaatii kuntia luomaan oman ilmastosuunnitelmansa, joka tulee päivittää valtuustokausittain. Nykyiseen Vesilahden ilmastotiekartan päivittämiseen on varauduttava tulevaisuudessa. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen lisäksi tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen.

Informatiiviset tunnusluvut:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Rakennusvalvonta					
Rakennus- ja toimenpideluvat	148	150	150	150	100
Jatkoajat	9	30	30	30	30
Ilmoitukset	8	50	50	50	50
Katselmukset	232	300	300	300	200
Poikkeaminen / suunnittelutarve	6	15	15	15	10
Lausunnot	15	15	15	15	15
Valmistuneita uusia asuinrakennuksia kpl	Pientalot 9 Rivitalot 3	10	10	10	7
Kunnalle ilmoitetut yksityistiet	116	116	116	116	116
Kunnossapitoavus-tusta saavat tiekunnat	105	105	105	105	105
Ympäristönsuojelu					
Lausunnot rakennus- ja toimenpidelupa-hakemuksiin	46	55	40	40	40
Ympäristö- ja maa-aineslupapäätösten määrä vuodessa	1	1	1	1	1
Rekisteröitävien toimintojen (jäte laki ja ympäristön suoje-lu-laki) käsit-telyn lukumäärä	1	1	1	1	1
Vesihuollon toiminta-alueiden jälkiliittyneiden määrä.	*	5	3	3	3

Valvontaohjelman mukaisten valvontakäyntien määrä	7	7	7	7	7
Kuntalaisille järjestettyjen tapahtumien määrä	*	*	2	2	2

* Tunnuslukua ei ole ennen mitattu, tai pohjatiedot tunnuslukua varten eivät ole vielä saatavilla.

8 Investointiosa

8.1 Investointisuunnitelma

INVESTOINNIT	eur	eur	eur
	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Muut pitkävaikutteiset menot			
Muut pitkävaikutteiset menot yhteensä	0	0	0
Osakkeet			
Osakkeet yhteensä	0	0	0
Maa- ja vesialueet			
Maa-alueiden hankinnat	-1 000 000	-750 000	-500 000
Maa-alueet yhteensä	-1 000 000	-750 000	-500 000

INVESTOINNIT	eur	eur	eur
	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kiinteistöhankeet			
Narvan koulu	-50 000	-30 000	-150 000
Terveysasema	-40 000		
Vesilahden kirjasto Lähde	-30 000		
Yhtenäiskoulu	-250 000	-100 000	-100 000
Ylämäen koulu	-75 000	-100 000	-200 000
Satumetsän päiväkoti	-20 000	-10 000	-50 000
Peiponpellon päiväkoti	-40 000		-10 000
Kaakilanmutka yrityshalli	-700 000		
Torin rakennukset	-150 000		
Lammasniemen kunnostus	-20 000		
Varikko	-30 000	-30 000	
Tapola	-50 000		
Ristiveräjä	-50 000		
Uusi päiväkoti	-150 000	-1 000 000	-1 000 000
Kiinteistöhankeet yhteensä	-1 655 000	-1 270 000	-1 510 000

INVESTOINNIT	eur	eur	eur
	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kaavateiden rakentamiskohteet (15% menojäännös)			
Jyrkkätie)	-50 000	-250 000	
Kaavateiden päällystäminen	-100 000	-100 000	-100 000
Kuusistontien infra	-50 000	-250 000	
Metsämantereen alue	-1 600 000		
Tievalaistus	-250 000	-250 000	-250 000
Ämmänhaudanmäki/kaavatiet	-150 000		
Petäjärinteen ja kielonrinteen tien korjaus + alueen siistiminen	-100 000		
Kevyenliikenteen väylän suunnittelu Lempäälään	-150 000		
Suomelan alueen katuvalaistus	-50 000		
Suomelan kaavatiet	-120 000		
Hovinkulma tiet	-50 000		
Kaavatiet yhteensä	-2 670 000	-850 000	-350 000
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet			
Leikkivälineet	-50 000	-50 000	
Sähköautojen latauspisteet	-30 000	-30 000	-30 000
Ympäristön viihtyvyyden parantaminen	-20 000	-20 000	
Kuituverkko	-123 750	-123 750	-123 750
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet yhteensä	-223 750	-223 750	-153 750

INVESTOINNIT	eur	eur	eur
	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Vesi- ja viemärlaitos			
Jyrkkätie, vesi- ja viemäri)	-50 000	-150 000	
Jätevesipumppaamot	-100 000		
Kuusistontien kunnallistekniikka (vesi ja viemäri)	-50 000	-150 000	
Metsämantereen alue	-500 000		
Viemäriverkoston saneeraus	-200 000	-100 000	-100 000
Vesijohtoverkoston saneeraus	-30 000	-30 000	
Muut/kunnallistekniikka	-30 000		
Siirtoviemäri	-61 000	-67 100	-61 000
Hovinkulma vesihuolto	-30 000		
Vesi- ja viemärlaitos yhteensä	-1 051 000	-497 100	-161 000
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-3 944 750	-1 570 850	-664 750
Koneet ja kalusto			
Kiinteistötraktori / pienkuormaaja	-80 000		
Koneet ja kalusto yhteensä	-80 000	0	0
Investointimenot	-6 679 750	-3 590 850	-2 674 750
Investointien rahoitusosuudet (tulot)	0	0	0
Investointitulot	0	0	0
Investoinnit yhteensä, netto	-6 679 750	-3 590 850	-2 674 750

8.2 Investointien sitovuustasot

Investointien sitovuustasot ovat seuraavat:

Investointiosa	TA 2023
Muut pitkävaikutteiset menot	0
Osakkeet	0
Maa- ja vesialueet, ostot	-1 000 000
Maa- ja vesialueet, myynnit (sis. myyntivoiton)	0
Kiinteistöhankeet	-1 655 000
Kaavateiden rakentamiskohteet	-2 670 000
Puistot, leikkikentät ja yleiset alueet	-223 750
Vesi- ja viemärilaitos	-1 051 000
Koneet ja kalusto	-80 000
Yhteensä	-6 679 750

8.3 Investointien perustelut

Investoinnit 2023

Kiinteistöhankeet

Narvan koulu: Monitoimitalon puuosien huoltomaalaus, vanhojen rakennusosien sähköjen ja valaistuksen modernisointi

Terveysasema: Lukituksen uusiminen

Kirjasto Lähde: Aurinkopaneelien asennus, kokoushuoneen ja infon välisen seinän äänieristys

Yhtenäiskoulu: Varavoimajärjestelmän hankinta, aurinkosähköjärjestelmän hankinta, luokkahuoneremonttien aloittaminen yläkoulun vanhalla puolella (jatkuva investointi 2023–2025), vanhan ilmanvaihtokoneen uusiminen

Ylämäen koulu: Luokkahuoneremontin suunnittelu, sähkölaitteiston tarkastus ja suunnitelmien luominen, pysäköintialueen päällystäminen

Satumetsän päiväkot: Julkisivun huoltomaalaus, ilmalämpöpumppujen asentaminen

Peiponpellon päiväkot: Puuosien huoltomaalaus, lukituksen uusiminen

Kaakilanmutkan yrityshalli: Hallintopalveluiden kiinteistöinvestointi, jolla pyritään luomaan ajanmukaisia ja toimivia tiloja yritysten käyttöön.

Torin rakennukset: Vuoden 2022 investoinnin loppuun saattaminen, kahvilarakennuksen rakentaminen

Lammasniemen kunnostus: Julkisivun huoltomaalaus, kalusteiden uusiminen, sisäseinien maalaus

Varikko: Lämmitysjärjestelmän uusiminen

Tapola: Aittakahvilan hirsirakennuksen oikaiseminen, punaisen rakennuksen ympäröivä (maanpinnan muotoilu, salaojat ja sadevesiputket)

Ristiveräjä: Rakennuksen saneeraus, laajuus selviää vuonna 2022 tehtävässä kuntotutkimuksessa

Uusi päiväkot: Uuden päiväkodin selvitys- ja suunnittelukustannus

Kaavateiden rakentamiskohteet

Järvenrannan maankäyttösopimukset (mukaan lukien Jyrkkätie): Suomelantien vieressä oleva asemakaava. Kunnallistekniikan suunnittelu toteutettu vuonna 2022. Infran rakentaminen jaksotettu vuosille 2023–2024.

Kaavateiden päällystäminen: Vuosittainen kaavateiden päällysteiden uusiminen ja asemakaava-alueiden teiden päällystäminen, sisältäen rakennekerroksien uusimisia.

Kuusistontien infra: Toteutetaan samassa yhteydessä Järvenrannan asemakaava-alueen kanssa. Suunnittelu toteutettu vuonna 2022. Infran rakentaminen jaksotettu vuosille 2023–2024.

Metsämantereen alue: Metsämantereen asemakaava-alueen infran rakentaminen. Suunnittelu toteutettu kokonaisuudessa vuoden 2022 aikana.

Tievalaistus: Tievalaistuksen uusiminen led-valaisimiksi valaisinkohtaisilla ohjaimilla. Urakassa uusitaan Vesilahden kaikki katuvalot vuosien 2023–2025 aikana.

Ämmänhaudanmäki / kaavatiet: Ämmänhaudanmäen asemakaava-alueen teiden päällystäminen sekä viheralueiden ja ympäristön viimeisteily.

Petäjärinteen ja kielonrinteen tien korjaus + alueen siistiminen: Teiden levennys/korjaus tiesuunnitelmien mukaiseksi sekä tienreunojen ja ympäristön viimeisteily.

Kevyenliikenteen väylän suunnittelu Lempäälään: Mal-rahoituksen mukainen kevyenliikenteen väylän suunnittelu Vesilahti- Lempäälä välille. Suunnittelun valmistuminen siirtyi vuodelta 2022 vuodelle 2023.

Suomelan alueen katuvalaistus: Suomelan asemakaava-alueen toisen vaiheen katuvalaistuksen toteuttaminen

Suomelan kaavatiet: Suomelan asemakaava-alueen ensimmäisen vaiheen teiden päällystäminen sekä ympäristön viimeisteily.

Hovinkulman tiet: Hovinkulman asemakaava-alueen kaavateiden rakentaminen ja suunnittelu.

Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet.

Leikkivälineet: Leikkipuistojen viihtyvyyden parantaminen, uusien leikkivälineiden ja kalusteiden hankinta.

Sähköautojen latauspisteet: Sähköautojen latauspisteiden lisääminen kunnan kiinteistöille, jatkuva investointi 2023–2025.

Ympäristön viihtyvyyden parantaminen: Osallistavan budjetoinnin mukaisia toimenpiteitä, joilla lisätään ympäristön viihtyvyyttä, mm. kalusteet, roska-astiat, valaistus ym.

Kuituverkko: Kunnan maksuosuus koko kunnan kattavasta kuituverkon rakentamisesta. Jatkuva investointi vuosille 2023–2026.

Vesi- ja viemärlaitos

Järvenrannan maankäyttösopimukset (mukaan lukien Jyrkkätie, vesi- ja viemäri):

Suomelantien vieressä oleva asemakaava-alue. Kunnallistekniikan suunnittelu toteutettu vuonna 2022. Infran rakentaminen jaksotettu vuosille 2023–2024.

Jätevesipumppaamot: Kaakilan pumppaamon uusiminen matalaenergiapumppaamoksi, vanhojen pumppaamoiden saneeraukset.

Kuusistontien kunnallistekniikka (vesi ja viemäri): Toteutetaan samassa yhteydessä Järvenrannan asemakaava-alueen kanssa. Suunnittelu toteutettu vuonna 2022. Infran rakentaminen jaksotettu vuosille 2023–2024.

Metsämantereen alue: Metsämantereen asemakaava-alueen infran rakentaminen. Suunnittelu toteutettu kokonaisuudessa vuoden 2022 aikana.

Viemäriverkoston saneeraus: Vuotovesiselvityksen mukaiset viemäriverkoston saneeraustoimenpiteet.

Vesijohtoverkoston saneeraus: Vesihuoltoverkoston venttiilien uusimisia.

Muut/kunnallistekniikka: Yllätykselliset investointitarpeet (vesihuollon putkirikko, jossa korjataan yli 6 m putkea ja laitetaan venttiili)

Siirtoviemäri: Vesilahden osuus keskuspuhdistamon siirtoviemäristä.

Hovinkulma vesihuolto: Hovinkulman asemakaava-alueen vesihuollon suunnittelu ja rakentaminen.

Koneet ja kalusto

Kiinteistötraktori / Pienkuormaaja: Kaluston päivittäminen vastaamaan nykyisiä vaatimuksia ja tarpeita.

9

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	TP 2021	TA 2022	TPE 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate (+/-)	1 952 376	528 463	2 536 528	2 295 982	2 376 014	1 843 622
Tulorahoituksen korjauserät (+/-)	522 175	0	-220 000	-310 000	-235 000	-340 000
Investointien rahavirta						
Investointimenot (-)	-799 445	-5 488 200	-1 870 892	-6 679 750	-3 590 850	-2 674 750
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	12 180	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	395 851	0	300 000	200 000	300 000	300 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 070 957	-4 959 737	757 816	-4 493 768	-1 149 836	-871 128
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset (+/-)	0	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	6 000 000	0	4 200 000	2 700 000	4 800 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 353 332	-1 486 666	-1 286 666	-1 346 666	-1 541 666	-3 916 666
Lyhytaikaisten lainojen muutos	66 666		0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset (+/-)	-176 736		490 976	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-1 463 402	4 513 334	-795 690	2 853 334	1 158 334	883 334
Vaikutus maksuvalmiuteen	607 555	-446 403	-37 874	-1 640 434	8 498	12 206
Rahavarojen muutos	607 555	-446 403	-37 874	-1 640 434	8 498	12 206
Rahavarat 31.12.	3 105 545	2 659 142	3 067 671	1 427 237	1 435 735	1 447 941
Rahavarat 1.1.	2 497 990	3 105 545	3 105 545	3 067 671	1 427 237	1 435 735

Rahoituslaskelman sitovat erät ovat antolainaus, lainanlyhennykset (pitkäaikaisten lainojen vähennys) ja pitkäaikaisten lainojen lisäys.

Lyhytaikaisten lainojen muutosta ei esitetä sitovana eränä, koska lyhytaikaisen lainan tarkoitus on mahdollistaa joustava kassalainan otto tilanteessa, jossa kunnan kassatilanne on heikko. Tilanteita on vaikea ennakoida, sillä kassatilanteeseen vaikuttaa mm. verotilitysten vaihtelu.

10 Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA ulkoinen	TP 2021	TA 2022	TA 2023	Muutos%	SU 2024	SU 2025
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	995 776	860 647	260 286	-69,8 %	270 786	270 786
Maksutuotot	528 508	445 164	708 764	59,2 %	475 164	475 164
Tuet ja avustukset	314 600	385 469	332 494	-13,7 %	275 994	260 994
Muut toimintatuotot	1 008 612	1 242 549	1 423 000	14,5 %	1 450 074	1 461 000
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 847 496	2 933 829	2 724 544	-7,1 %	2 472 018	2 467 944
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-6 693 745	-7 460 064	-7 803 430	4,6 %	-7 999 714	-8 163 646
Eläkekulut	-1 412 278	-1 532 021	-1 588 001	3,7 %	-1 621 531	-1 649 421
Muut henkilösivukulut	-206 708	-236 250	-262 560	11,1 %	-268 940	-274 490
Palvelujen ostot	-16 785 420	-18 368 947	-3 711 674	-79,8 %	-3 615 634	-3 587 634
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 223 515	-1 277 486	-1 153 530	-9,7 %	-1 133 280	-1 101 780
Avustukset	-588 375	-549 000	-527 000	-4,0 %	-523 000	-523 000
Muut toimintakulut	-342 583	-310 060	-335 380	8,2 %	-334 910	-334 910
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-27 252 623	-29 733 828	-15 381 575	-48,3 %	-15 497 009	-15 634 881
TOIMINTAKATE	-24 405 128	-26 799 999	-12 657 031	-52,8 %	-13 024 991	-13 166 937
Verotulot	19 196 220	19 659 070	11 890 705	-39,5 %	11 489 908	11 818 542
Valtionosuudet	7 974 051	7 771 608	3 093 860	-60,2 %	3 288 868	3 467 048
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	0	100	100		100	100
Muut rahoitustuotot	130 093	51 728	68 000	31,5 %	68 000	68 000
Korkokulut	-39 181	-50 500	-150 327	197,7 %	-310 084	-406 614
Muut rahoituskulut	-903 678	-103 544	50 675	-148,9 %	864 213	63 483
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHT.	-812 767	-102 216	-31 552	-69,1 %	622 229	-275 031
VUOSIKATE	1 952 376	528 463	2 295 982	334,5 %	2 376 014	1 843 622
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunn.mukaiset poistot	-1 482 123	-1 521 536	-1 715 014	12,7 %	-2 068 642	-2 101 857
TILIKAUDEN TULOS	470 254	-993 073	580 968	-158,5 %	307 372	-258 235
Poistoeron lis.(-)tai väh.(+)	17 546	39 100	0		0	0
Varausten lis.(-)tai väh.(+)						
Rahastojen lis.(-) tai väh.(+)						
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	487 799	-953 973	580 968	-160,9 %	307 372	-258 235

11

Talousarvion yhdistelmä

Käyttötalousosa	TA 2023
Tarkastuslautakunta	-16 222
Hallintopalvelut	-2 171 233
Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	-10 144 896
Vapaa-ajan palvelut	-736 574
Tekniset palvelut	601 836
Vesi- ja viemärilaitos (tulos)	-115 196
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	-334 442
Yhteensä	-12 916 727

Tuloslaskelmaosa	TA 2023
Verotulot	11 890 705
Valtionosuudet	3 093 860
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 552
Satunnaiset erät	0
Tilinpäätössiirrot	0
Yhteensä	14 953 013

Investointiosa	TA 2023
Muut pitkävaikutteiset menot	0
Osakkeet	0
Maa- ja vesialueet, ostot	-1 000 000
Maa- ja vesialueet, myynnit (sis. myyntivoiton)	0
Kiinteistöhankeet	-1 655 000
Kaavateiden rakentamiskohteet	-2 670 000
Puistot, leikkikentät ja yleiset alueet	-223 750
Vesi- ja viemärilaitos	-1 051 000
Koneet ja kalusto	-80 000
Yhteensä	-6 679 750

Rahoitusosa	TA 2023
Antolainauksen muutos	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 200 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 346 666
Yhteensä	2 853 334

vesilahti

Vesilahden kunta

Lindinkuja 1

37470 Vesilahti

03 5652 7500

www.vesilahti.fi